

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת משפטים פ"ה | גליון מס' 470 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

נאמר לי שכדאי לגשת למרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך, לקחתי איתי 'חבורה' שכתבתי בהלכות בורר, ועליתי לביתו של מרן הגרש"ז שקיבל אותי בחביבות מופלגת, שאי אפשר לתאר בכלל

כ"ק מרן אדמו"ר מ'תולדות משה' שליט"א,
עם דברים נפלאים ומחזקים בעבודת ה', לרגל סיום ימי השובבי"ם

ואלה המשפטים (כא א)

ידוע ומפורסם מאוד מאמר זוהר הקדוש על הכתוב בתחילת פרשתנו "ואלה המשפטים", ואילן רזא דגלגוליא - זהו סוד הגלגולים, וידוע ביאור מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש, שהפשט הוא שבמשפט המתקיים בבית דין, פעמים רבות נעשה כביכול דין שאינו אמת, כי אדם מחוייב אף שאינו חייב או זוכה בדין אף שבאמת הוא אינו זכאי, אבל 'אין לו לדיין' אלא מה עיניו רואות, ופסק הדין הוא תיקון לגלגולים קודמים של בעלי הדין.

ואפשר לומר בדרך צחות, שבדורות הקודמים אנשים היו מכפרים על החטאים שלהם בייסורי גוף נוראים, והיו מגלגלים את עצמם על השלג בקור הנורא, כדי לסגף את עצמם להתקדש ולהיטהר.

אבל בימינו עושים גלגולים אחרים כסיגוף - גלגולי גמ"חים, לווה מזה ומחזיר לזה, ולאחר מכן לווה מהשלישי ומחזיר לראשון וחוזר חלילה. וככל שאדם זקוק לסיגוף גדול יותר, כך הולך הגלגול ומתרחב למעגל של עוד ועוד בעלי חובות וצריכים במקביל לנהל כמה מעגלים כאלו, וייסורי הנפש גדולים עד מאוד כידוע ליודעים, יהי רצון שלא נזדקק למתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם.

והרי גלגול החובות האלו זה המשפט שהקב"ה עושה עם האדם, וכבר אמרו חז"ל הקדושים במסכת קידושין דף פב: "תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי צבי קייץ, וארי סבל, ושועל חנווני, והם מתפרנסים שלא בצער, והם לא נבראו אלא לשמשני,

ואני נבראתי לשמש את קוני, מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער! אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי, שנאמר: עונותיכם הטו".

אף אנו נענה ונאמר אחריהם, מימינו לא ראינו ארי לווה משועל ומחזיר חוב לצבי וחוזר חלילה. ואם אין להם גלגול חובות לבעלי החיים הללו שלא נבראו אלא לשמש אותנו, על אחת כמה וכמה שאנחנו צריכים להתפרנס שלא בצער ובלי גלגול חובות. אלא מאי? הרעותי מעשי וקיפחתי פרנסתי... וה' במשפט יעמיד ארץ, אילין רזא דגלגוליא. זהו סוד הגלגולים של בני דורנו.

וסיפר לי שהוא קיבל ירושה גדולה של כמה מיליוני דולרים

העמדת אתו על טעותו. המכתב הוא לא עבורי, אני הייתי רק השליח, את הכסף נתן יהודי מארה"ב ושמו כך וכך, המכתב צריך להיות מופנה עבורו.

נענה אותו אברך ואמר: "אני לא מכיר אותך, אני מכיר אותך, אתה נתת לי אלף דולר ולך אני כותב מכתב ברכה!", ובאומרו את הדברים האלו הניח בידי את המכתב והלך לו.

לאחר זמן התבוננתי בדבר, ואמרתי, ראה כמה מוסר השכל אפשר ללמוד מהמעשה הזה מכל כך הרבה כיוונים, אבל הנוגע לעניינינו, מגיע יהודי ואומר אני לא מכיר אף אחד! אתה זה שנתת לי, אין לי עסק עם מי שעומד מאחוריך!

איי א"י, רבותי, תחשבו על זה! כמה פעמים אנחנו עושים את אותה הטעות, הן לטוב והן למוטב. כשמישהו עושה עמנו טובה ונותן לנו כסף או דברים אחרים, כמה אנחנו מעריכים אותו ומוודים לו, וכך ראוי שיהיה, זו דרכה של תורה! אבל מה עם מי שעומד מאחוריו? הרי הוא לא יצר את הכסף הזה ולא העשיר את עצמו. יש בורא ומנהיג לעולם שהוא מוריש ומעשיר, הוא ממית ומחיה, לו הכסף ולו הזהב, אין אף בריה בעולם שיכולה לגמול טוב לחברתה אלמלי הקב"ה עומד מאחורה ונתן לה את החיות והכח והיכולת והרצון לעשות זאת! האם אנחנו זוכרים את זה מספיק?

כנ"ל לצד השני. אם חס ושלום רעה גמלוך אנשים כאלו ואחרים, צריכים לזכור ולהכניס היטב לעצמות, שהם לא עושים דבר מעצמם, אם לא החיות שהקב"ה היה משפיע בהם הם לא היו מצליחים לעשות שום דבר רע לאף אחד בעולם. ואם כן, כשקורה לאדם מקרה לא טוב, עליו לפנות לרבש"ע ולעשות פלילות עם עצמו מול קונו, על מה עשה ה' ככה, מה חרי האף הגדול הזה, ולהסיק את המסקנות המתבקשות כדי לשפר את דרכיו ולהראות לבורא עולם שהמסר התקבל, ואין צורך לחזק אותו עם מסרים נוספים חלילה...

שאלתי אותו, ר' י"ד, מדוע נפלו פניך

אחר שהגענו עד הלום, נוסף ונרד לעומקה של סוגיא בשלב נוסף, וכדרכנו נפתח במעשה שהיה, ממש בדידי הווא עובדא, עם האי גאון וקדוש רבן של כל בני הגולה מן הגרש"ז אויערבך זיע"א.

היה זה בהיותו אברך צעיר מאוד. רוב שנותי עד אז עשיתי מעבר לים, וכאן בארץ הייתי בישיבה ולאחר מכן בכלל, והנה ראיתי שאחד האברכים היותר מבוגרים בכלל נמצא במצוקה גדולה. הוא היה נראה לחוץ מאוד, מלא דאגה.

שאלתי אותו, ר' י"ד, מדוע נפלו פניך, למה אתה כל כך לחוץ והוא השיב לי מינייה וביה שבתו הגדולה התארסה בשעה טובה.

נו, אם הבת התארסה זאת סיבה לשמוח, לא לדאוג, אמרתי לו, כבר שמחנו איתך ואיחלנו לך רוב ברכות, מדוע אתה דואג כל כך?

השיב לי האברך הנ"ל שהוא התחייב על סכום כסף מסוים לרכישת דירה ולהוצאות החתונה, ומאחר שמדובר בסכום שהוא מלמעלה ממידותיו וכוחותיו, הוא נורא מודאג איך יוכל לעמוד בדיבורו, ומרוב דאגה הוא כבר מדמיין שהמחמתנים ישקלו לעשות את החתונה במועדה חלילה וחס אם הוא לא יעמוד בתשלומים כפי

אבל ניכנס נא יחד לעובי העניין, ונמצא פה משהו יותר עמוק, וכדי לחדד את הנקודה, אספרה נא מעשה שהיה עמי לפני שנים, וממנו ניקח לעבוד את ה'.

פנה אלי יהודי מארה"ב שיש לי קשר עמו זה כמה שנים, וסיפר לי שהוא קיבל ירושה גדולה של כמה מיליוני דולרים בלי עין הרע. שמחתי בשמחתו ואיחלתי לו שיזכה להתנהג עם הכסף כראוי ויקיים בו "בצל הכסף בצל החכמה...".

אחרי הבשורה הטובה, הוא סיפר לי שהוא זקוק לעזרתך, יחד עם הירושה הוא קיבל גם סכום של 150 אלף דולרים, שסגור בקרן ייעודית, והמוריש דרש שהוא יחלק את הכסף הזה לאברכים לומדי תורה המתגוררים בירושלים ובעלי משפחות ברוכות ילדים.

בקשתו היתה, שאסייע לו להרכיב רשימה של משפחות שעונות לקריטריונים של מי שהוריש את הירושה, ואדאג שכל אחד מהם ימלא בקשה ויגיש את המסמכים המתאימים כדי שעורך הדין שמטפל בכספי הירושה, יוכל להעביר את הכסף ישירות לחשבונות הבנק שלהם, והדבר נחוץ לו מאוד כדי שיוכל לקבל את כספי הירושה עצמה.

מיד אמרתי לו 'הנני', איזו זכות נפלאה! הלוואי ואקבל כאלו בקשות כל יום, לעזור לאברכים לומדי תורה ובעלי משפחות ברוכות ילדים לקבל תמיכה כספית הגונה? אדרבה ואדרבה.

אמנם היינו צריכים להכין רשימה של 150 מקבלים, כדי שכל אחד יקבל אלף דולרים, וזה לא מעט עבודה, אבל בחסד ה' עלי הצלחנו לעמוד ביעד בתוך זמן קצר, ובסייעתא דשמיא הכסף חולק עד הסנט האחרון, וכספי הירושה של אותו יהודי השתחררו ונכנסו לחשבון הבנק שלו בשעה טובה ומוצלחת, כשבינתיים היתה לנו הזכות ליהנות 150 עמלי תורה בנתינה מוכבדת שבוודאי תסייע להם בפרנסת אנשי ביתם.

כעבור חודשיים או שלושה חודשים התקשר אלי בנו של אותו יהודי, ובפיו טענה. הייתכן? אבא שלי מחלק 150 אלף דולר ל-150 אברכים, ואפילו אחד מהם לא טרח להתקשר להודות לו ולשלוח לו מכתב ברכה ותודה על כך? מה עם הכרת הטוב???

האמת שהבקשה די צרמה באוזני, כי במקרה זה ניתן היה לראות בחוש ממש שצדקו דברי חז"ל הקדושים שיותר ממה שהעגל רוצה לינוק רוצה הפרה להניק... אבל גם אם באמת היה נותן מכספו שלו, ללכת לבקש מאנשים שיאמרו לו תודה? זה היה נראה חסר טעם, אבל אמרתי שמצווה גדולה ויקרה היא לתת לכל אדם כל צרכו ואפילו עבד לרוץ לפניו. אם הוא רוצה מכתבי ברכה, נבקש מממה ממקבלי התמיכה לשלוח מכתבי ברכה.

הניח בידי את המכתב והלך לו

פניתי לאחד מאותם אברכים, ואמרתי לו שאני מבקש שיכתוב מכתב ברכה. הוא שמע את דברי ומיד התיישב וכתב לי מכתב שבו הוא מודה לי על התמיכה שנתתי לו.

מבינים שהמעשה הזה הוא לא רק מעשה על אברך צעיר

כשמתבוננים בדבר, מבינים שהמעשה הזה הוא לא רק מעשה על אברך צעיר שבא להראות את חידושי תורתו למרן הגרש"ז אויערבך. הסיפור הזה, אף שהוא סיפור שהיה ונברא, בכל זאת גם משל היה...

יהודי עושה מצוות ומעשים טובים, ובטוח שהוא עושה את רצון ה' כדבעי. התפללתי, למדתי, נתתי צדקה, מי ידמה לי ומי ישווה לי. אבל הקב"ה הרי כל כך גדול עצום ונורא, מלוא כל הארץ כבודו, הוא מקומו של עולם, מאיר ומחייה את כל העולמות, ואני אדם כל כך קטן עומד ומדבר לפניו ומשבח אותו ומהלל אותו... איזו בושה! מי אני בכלל שאוכל לפצות פה לפניו?

צדיקים אמרו שכשאדם עומד להתפלל שמונה עשרה, מעיקר הדין הוא היה אמור להישאר עם פה חתום, ולא להצליח לפתוח אותו כדי לדבר עם הקב"ה בכבודו ובעצמו, לכן אנו מתפללים 'ה' שפתי תפתח, שהקב"ה יעזור לי לדבר לפניו, כי אני עצמי לא אוכל לעשות זאת אלמלי עזרתו.

מאידיך, 'בוא אדם ויאמר מי אני ומה אני, אני כאין וכאפס אל מול הדר גאונו, וממילא לא אתפלל ולא אקיים את מצוותיו כי אין לי את התעוזה לעשות זאת. חס ושלוש מדיבורים שכאלו. יהודי צריך לדעת שהנחת רוח שהוא עושה לקב"ה הוא עצום ונפלא עד אין קץ. הרעיון הזה כתוב בכל ספרי החסידות והמוסר, מה חובתו של אדם בעולמו וכמה גדול ערכו של כל יהודי, כמה כל מילה של תפילה שובה לפני הקב"ה כמה כל מילה של לימוד תורה חביבה אצלו והוא מחבק ומנשק אותה, ושש ושמוח עם כל מעשה טוב שיהודי עושה, כל תנועה קלה שאדם מניע את גופו לכבוד הקב"ה שווה כל כך הרבה!

יהודי צריך שיהיו לו תמיד על השולחן שתי קערות מלאות ב'טבאק רוחני', אחד של 'ויגבה לבו בדרכי ה' והשני של 'ואנוכי עפר ואפר', כשהוא מתחיל להתגאות עליו לקחת 'שמעק טבאק' מהקערה של ה'ואנוכי עפר ואפר' קצת להוריד את הראש, אבל אם חס ושלוש הוא מגיע למצב של עצבות או עצלות בעבודת ה' כי הוא חושב שהוא לא שווה כלום, עליו לקחת 'א' שמעק טבאק' מהקערה של 'ויגבה לבו בדרכי ה', וכך על ידי שמגלגלים את הגלגל הזה בכל פעם לצד השני, זוכים לעשות את רצון ה' מתוך ענווה ומתוך שמחה. ועל זה אפשר להמליץ את דברי הזוהר, ואלה המשפטים אשר תשים לפניך, כמו שולחן ערוך לסעודה, את מה? את הרזא דגילגוליא, סוד הגלגולים של הגלגל הזה, להחזיק בשתי הקצוות בדבד, ולהשתמש בכל פעם ב'טבאק' המתאים לאותה עת כדי להגיע לשלמות בעבודת ה' יתברך.

יהי רצון שנזכה לזה, ושנזכור בכל עת שהקב"ה אוהב אותנו אהבה עזה, וכמו שאבא, גדול ככל שיהיה נהנה הנאה מיוחדת מבנו הקטן, גם אם הוא קטן שבקטנים, ושמוח עם כל התקדמות שלו ועם כל 'חכמה' שלו, כך הקב"ה כביכול שמח בנו ומשתעשע בנו, ונזכה לעשות נחת רוח לפניו כל הימים, אמן.

שהתחייב, וכך הוא מגיע למצב של דאגה כה גדולה.

שאלתי אותו כמה כסף הוא חושב שיוכל להשיג אם יתאמן מאוד וכמה התחייב, והתברר שהפער עומד על כמה אלפי דולרים, סכום גדול מאוד באותם ימים.

אמרתי לו שיסיר את דאגתו של הסכום הזה מליבו, הוא ידאג לכל השאר, ואני אקח על עצמי לגייס את הסכום. לתומי חשבתי שבוודאי כל אחד מהאברכים בכולל ייתן נדבה הגונה, ועם קצת גיוס כספים מבחוץ נגיע לסכום המלא. אבל עד מהרה התברר לי שזה לא כל כך קל כמו שחשבתי. כולם היו לחוצים מעול הפרנסה, והגם שכל אחד ואחד מהם רצה מאוד לעזור, היכולת שלהם היתה מוגבלת.

כדי לעמוד בהתחייבות, פניתי לאסוף כספים בכל מקום אפשרי, ונאמר לי שכדאי לגשת למרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך, שידו פתוחה לסייע לכל מי שפונה אליו.

לקחתי איתי איזו 'חבורה' שכתבתי בהלכות בורר, ועליתי לביתו של מרן הגרש"ז כדי להציג בפניו את החידושים שעלו בידי, ובה בעת לשחר את פניו שיסייע לי במצוות הכנסת כלה.

רבי שלמה זלמן קיבל אותי בכזאת חביבות מופלגת, שאי אפשר לתאר בכלל. הוא נתן לי הרגשה טובה, הכניס אותי לביתו, ושאל לרצוני. סיפרתי לו שכתבתי חבורה בהלכות בורר עם כמה חידושים שעלו בידי תוך כדי לימוד בס"ד, ואשמח אם הרב יוכל לעבור על הדברים לראות אם אני 'מדבר לעניין'.

הגשתי את הדפים בחיל ובמורא, ומרן עיין בהם, קרא את הדברים מרישא ועד גמירא, עמוד ועוד עמוד, וכך עד סופה של החבורה כולה שהיתה פרושה על פני חמישה עמודים כמדומני, ולכל אורך הקריאה הוא שיבח את הדברים שכתבתי. נהנה מאיזה חידוד שהוספתי ומשאלה טובה ששאלתי, וכך ממש היה נראה שהוא מתמוגג מהנאה צרופה בשמחת התורה.

כמובן ששאבתי חיזוק רב כשראיתי שגדול הדור כך מתלהב מדברים שכתב אברך צעיר כמוני שזה עתה נכנס לכולל, ולאחר מכן שחתי אודות החבר מהכולל שמחתן את בתו וזקוק לעזרה, ושקיבלתי על עצמי לגייס לו כמה אלפי דולרים. מרן השתתף בשמחה ונתן לי על אתר סכום יותר ממה שציפיתי לקבל.

עברו חלפו כמה שנים טובות, מרן זצ"ל התבקש לישיבה של מעלה בינתיים, והנה נקלע לידי ספר 'מנחת שלמה', בסוגיא של הלכות בורר. התחלתי לעיין בדבריו של מרן הגרש"ז עצמו בסוגיא זו, והרגשתי שבושה גדולה מציפה אותי.

איזו בקיאות! איזה עיון! כמה חידושים נפלאים ותפיסה כל כך חדה של כל סברא וסברא, הוא צולל אל עומק ים התלמוד ודולה פנינים נפלאות של הלכה מסוגיות הגמרא, אה! ולעומת זה אני נזכר באותה 'חבורה' שהגשתי למרן לפני שנים, עם חידושי בוסר של אברך צעיר, כל סברא שרק העליתי שם, כבר פורקה ויושבה על ידי מרן בתשובות שכתב הרבה קודם לכן, ועדיין צרוב בזכרוני האופן שבו מרן קימט את מצחו וקרא את הדברים בכזה עיון כדי לתת לי הרגשה טובה... לא יכולתי לסלוח לעצמי על כך שהרהבתי עוז להגיש לפני גדול שבענקים כזה חידושים, כשקוטנו עבה ממותני עשרת מונים.

ליהודי הזה יש 300 מיליון דולר, והוא תרם 3 מיליון דולר, ואתם רוצים שאני אחתום שהוא מוסר את נפשו למען ילדיו של הקב"ה. נשארו לו 297 מיליון דולר! לזה אתם קוראים מסירות נפש???"

ראש ישיבת 'אמרי משה הגאון רבי יהושע מישקובסקי ומשיגיה הישיבה הגאון רבי איסר זלמן שוב, על התרחקותו המופלאה של מרן בעלת 'אילת השחר' מכל סרך של שקר

מדבר שקר תרחק (כגז)

בשיחה עם ראש ישיבת 'אמרי משה' הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, ומשיגיה הישיבה הגאון רבי איסר זלמן שוב שליט"א, זכינו לשמוע מפייהם צרור מופלא של סיפורים אודות דקותו של מרן הישיבה, רבן של ישראל רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל במדת האמת הצרופה, וההתרחקות העצומה שלו מכל סרך של שקר וחנופה.

"האמת שקשה לומר על רבינו שהצטיין באופן מיוחד בנושא כל שהוא", אומר הגר"י מישקובסקי, "הרי הוא היה ממש 'האדם השלם' בכל העניינים ובכל המידות הטובות הוא הצטיין מאוד, ובכל זאת, חושבני שכולי עלמא מודו, שאחד הדברים הבולטים במיוחד בבית רבינו היה הסלידה המוחלטת שלו מכל מה שהוא לא אמת לאמיתה. ונספר בזאת כמה עובדות ומעשים שראינו בעינינו ושמענו באוזנינו ותן לחכם ויוסיף עוד, להבין מתוך העובדות הללו מה היה היחס שלו לנושא בכל התחומים ובכל הזמנים.

"באחד הימים, ניתן היה לראות שנחה על רבינו רוח של שמחה מיוחדת. הוא תמיד היה מלא שמחה ומאיר פנים, אבל באותו יום זה היה בולט עוד יותר מהרגיל. שאלוהו לשמחה מה זו עושה, והשיב "היום היה אצלי איש אמיתי".

הסביר מרן, שפעמים רבות באים אליו רבנים ומגידי שיעורים עם שאלות בנושא של הקמת ישיבה חדשה. כל אחד שרוצה להקים ישיבה חדשה בא להתייעץ ולקבל אישור, ובכל פעם שאל מרן את הפונה אליו, למה הוא רוצה להקים ישיבה.

"בדרך כלל אני שומע תשובות שמסבירות למה עם ישראל זקוק לאותה ישיבה שפלוגי רוצה להקים", אמר מרן, "הוא חושב שיש לו בהירות מיוחדת בלימוד או שהוא יכול להנחיל לתלמידים עמקות מיוחדת שאין בישיבות הקיימות ולכן צריכים להקים ישיבה חדשה. אבל היום נכנס אלי יהודי תלמיד חכם ואמר שהוא רוצה להקים ישיבה. שאלתי אותו למה, והוא השיב לי שהוא משמש כר"מ בישיבה כבר הרבה מאוד שנים, ומרגיש שהוא כבר 'מתייבש' בישיבה, אין לו התחדשות והוא כבר לא מנצל את הזמן ואת הכישרונות שלו כמו פעם. הוא מרגיש שאם הוא יקים ישיבה ועמוד בראשה, יהיו לו מחויבויות של ראש ישיבה, וזה יגרום לו ללמוד טוב יותר, הוא יחזור לחיים!

"אני שמח שהיום היה אצלי כזה איש אמיתי" השלים מרן את ההסבר.

אני רואה שאתה דובר אמת

הגראי"ז שוב: זכורני מעשה דומה שהיה עם אברך שנכנס למרן כדי להיוועץ בו ולקבל את ברכתו. סיפר האברך שעומדות לפניו שתי הצעות שונות, האחת לשמש כמגיד שיעור בישיבה קטנה והצעה שנייה, לכאורה טובה יותר, לשמש כר"מ בישיבה גדולה.

"השיב מרן שלדעתו להיות מגיד שיעור בישיבה קטנה מביא יותר תועלת, כי לומדים את הגמרא ביסודיות, רש"י ועוד רש"י תוס' ועוד תוס', ובנוסף הבחורים לא נותנים מנוח ורוצים להבין כל מילה. לעומת זאת, בישיבה גדולה המגיד שיעור לא נכנס עם התלמידים ליסודות הסוגיא, אלא רק מדבר איתם על ה'רייד' שיש בסוגיא, והתועלת של המגיד שיעור פחותה ביחס לישיבה קטנה.

"נענה אותו אברך ואמר למרן, שאכן הוא מבין את מה שהראש ישיבה מסביר, אבל בכל זאת, הרי להיות מגיד שיעור בישיבה גדולה זה כבוד גדול יותר... זרחו פני רבינו מהנאה ואמר לו: "אני רואה שאתה דובר אמת".

הגר"י מישקובסקי: "מעשה היה עם אבי מורי שליט"א ועמו הגאון רבי ברוך שפירא שליט"א, שנכנסו למרן עם בקשה שגרתית יחסית. הם באו בשליחות של ארגון 'לב לאחים', לבקש ממרן שיחתום על מכתב ברכה ליהודי עשיר, שתרם סכום נכבד מאוד להקמת הבניין של 'לב לאחים' בבני ברק.

אותו יהודי חיתן ילד תקופה קצרה אחרי שתרם שלושה מיליון

לא קיבל פאטש (סטירה) מזה שהחניף לאחרים", מצד שני היה סולד מחנופה בצורה נוראה.

אני זוכר שפעם באראש כולל גדול עם גביר שתרם לו סכום רב, ונכנס עמו כדי שמרן יברך אותו, ותוך כדי הדברים שיבח ראש הכולל את התורם בשבחים מופרזים כדי להחניף לו. מרן לא יכול היה לעצור ברוחו ואמר על ראש הכולל: "אתה מאכיל אותו סם המוות!", והוסיף שחז"ל אומרים שמי שנותן צדקה על מנת להתפאר בה, לא רק שהוא לא מקבל עליה שכר, אלא שעוד מענישים אותו על כך, "במקום שיקבל שכר שהוא תורם לכולל שלך, אתה דואג שיענישו אותו, וגורם לו רעה תחת הטובה שגמל עמך ועם האברכים בכולל שלך", אמר מרן.

שאברך כולל אחד חשוב יותר מכולכם יחד

הגר"י מישקובסקי: בנושא של ההגדרה של 'מסירות נפש', לא פעם אירע ששיבחו לפניו איזה ראש ישיבה או מנהל חידר שמוסר נפשו למען התלמידים, מרן היה מיד עוצר ושואל, ככה? הוא מוסר נפשו? ואם יציעו לו שיבוא מישהו אחר להיות ראש ישיבה במקומו, כי אולי תהיה מזה תועלת גדולה יותר לתלמידים, הוא יסכים מיד? או שהוא יבקש להישאר בתפקיד. לזה אתם קוראים מוסר נפש למען התלמידים???"

פעם דיבר מרן בכנס גדול של מחנכים, ואמר להם שהם צריכים לדעת שעם כל הכבוד לזכויות הרבות שיש להם מעבודת הקודש שהם טורחים למען ילדי ישראל, "אתם צריכים לדעת ולזכור שאברך כולל אחד חשוב יותר מכולכם יחד".

לאחר מכן ניגש אליו אחר המחנכים ואמר: "אם כן למה זה אנוכי, אני נותן לראש הישיבה בחזרה את המפתחות והולך ללמוד בכולל", השיב לו מרן תשובה ניצחת ואמר לו "הייתי לוקח ממך את המפתחות ושולח אותך בחזרה לכולל, כי מה שאמרתי זו אמת לאמיתה, אבל אני יודע שגם בכולל אתה לא תלמד כל כך טוב, ולכן עדיף שתישאר בחינוך".

כעין זה מספרים שבא פעם מנהל מוסד ואמר למרן שאם לא יעשו כך וכך הוא מחזיר את המפתחות. השיב לו מרן מינייה וביה, "אם אתה רוצה להחזיר את המפתחות, תחזיר, אבל גם את המפתח של הרכב...". אדגיש שהסיפור הזה הוא מפי השמועה ולא הייתי בשעת מעשה, כך שאיני יודע בוודאות אם הוא נכון.

בעניין זה של השקעה בחינוך, ובהמשך למה שדיברנו מקודם על הנושא של 'מסירות נפש' וההתנגדות של מרן לשימוש במונח הזה שלא במקומו, אציין שהוא היה אומר "אם תגידו לי על ראש ישיבה או מגיד שיעור שעובדים עם בחורים חלשים בכישרונות, ומתאמצים ללמד אותם ולהדריך אותם בדרך ישרה, בלי שיהיה להם כבוד מזה, ובתפקיד שאחרים לא רוצים בו כלל וכלל, גם זה לא נכנס בגדר של מסירות נפש, אבל זה כבר קרוב יותר מכל השאר!".

הגר"א? טוב: רק אחדד ואומר שכשהיו אומרים למרן על מישהו שהוא מלמד במסירות נפש או עוזר לאחרים במסירות נפש, היה מרן משיב בשאלה חדה: "אזוי ווי אברהם אבינו?", כלומר, ממש

דולרים להקמת הבניין, וב'לב לאחים' רצו להכיר לו טובה באמצעות מכתב ברכה מיוחד של מרן.

בתוך המכתב הם הכניסו ציטוט של מה שידוע משמו שהרב מבריסק יצ"ל שאמר שמי שמוסר את נפשו למען ילדיו של הקב"ה, הקב"ה משלם לו במידה כנגד מידה בילדים שלו, ועל כן אותו גביר שמוסר נפשו למען 'לב לאחים' יזכה לרוב נחת מהזוג הצעיר ומכל יוצאי חלציו.

שאומרים שיש לו 300 מיליון דולרים

באו למרן, וסיפרו לו על פלוני העשיר הגדול שאומרים שיש לו 300 מיליון דולרים, ובעז"ה מקווים שיתרום לעוד מוסדות תורה וחסד, וכבר עכשיו תרם סכום עצום של שלושה מיליון דולרים, וממילא מבקשים שמרן יחתום על מכתב ברכה שהכינו עבורו, כדי לברכו ולשמחו לרגל חתונת בנו.

מרן הסכים, לקח את המכתב בידי והחל לקרוא לפני שיחתום. לאחר שקרא הניח את המכתב וסירב לחתום. אבי מורי שליט"א והגר"ב שפירא שליט"א שאלו אותו, ילמדנו רבינו, מה לא טוב בנוסח המכתב שהכינו? השיב להם מרן בשאלה: "מי אומר שהרב מבריסק אכן אמר את הציטוט הזה שאתם מייחסים לו???"

השיבו למרן שיש עצה לזה. הם לא יכתבו שהרב מבריסק אמר זאת, אלא ש"כמו שידוע מה שאומרים בשם מרן הגר"ז", או נוסח דומה לזה כך שלא יהיה פה חשש של שינוי מהאמת, שהרי אכן כך מקובל להגיד בשמו. ההצעה לא הניחה את דעתו של רבינו. הוא המשיך לסרב, והם הבינו שיש כאן משהו אחר שמפריע לו. ביקש אבי מורי, אולי הראש ישיבה יגיד לנו מה באמת מסתתר מאחורי הסירוב, כך נוכל אולי לפתור את הבעיה...

השיב מרן: אני לא מבין אתכם. אתה סיפרתם לי שליהודי הזה יש 300 מיליון דולר, ושהוא תרם שלושה מיליון דולרים ל'לב לאחים', וממילא אתם רוצים שאני אחתום על כך שהוא מוסר את נפשו למען ילדיו של הקב"ה. נשארו לו 297 מיליון דולר! לזה אתם קוראים מסירות נפש???"

הוסיף מרן ואמר: "אפילו אם הוא היה נותן 297 מיליון דולר ל'לב לאחים' ומשאיר לעצמו 'רק' שלושה מיליוני דולרים, גם לא הייתי מסכים לחתום שזה נקרא מסירות נפש! נשארו לו שלוש המיליון דולרים, זה סכום שמספיק לחיות הרבה מאוד שנים בהרחבה ובלי קושי, למה לקרוא לזה מסירות נפש?"

באופן כללי, רבינו לא היה סובל חנופה מוגזמת לגבירים. פעם הגיע אחד מגדולי העשירים החרדים לבית מרן וכולם כירכרו סביבו וכיבדו אותו בכבוד גדול, עד שהושיבו אותו אצל מרן, והוא מרוב כבוד זחה עליו דעתו והחל לדבר עם מרן בלימוד, בלי שבאמת היה לו מושג בסוגיות עליהן דיבר. בדיוק נדחקתי כדי להיטיב ולשמוע, ושמעתי את מרן לוחש לו בשקט: "למה אתה שואל כאלו שאלות?"

הגר"א? טוב: זה היה מאוד מעניין לראות את היחס של מרן לנושא של כבוד וחנופה. מצד אחד הוא ידע שזה כלי אפקטיבי מאוד להשיג דברים חשובים לתורה ולתפילה, והיה אומר "אף אחד עוד

ביום ראשון נסעתי לעבודה, הציפיות לקבלת פנים חמה מקרב כל סגל ההנהלה היתה די ברורה, סוף סוף הצלחתי להציל את המפעל מקריסה, ואכן ציפתה לי הפתעה גדולה - - -

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר', עם
סיפור חיים נפלא של יהודי יקר, שנותן לנו הקדמה מיוחדת לפרשיות התורה המלאות במצוות

נפגשתי עם המנכ"ל והוא שאל אותי כמה זמן יקח לי לתקן את מה
שנעשה, ולהטמיע חזרה את התהליכים הישנים שלי. אמרתי לו
שזה יקח למעלה מחודש.

כדי לעמוד בביצוע המשימה במהירות הנדרשת, הוזקקתי לשהות
בחו"ל, אבל לא יכולתי לעזוב את הבית לבד לתקופה ארוכה כל כך.
המנכ"ל החליט לעשות הכל שאסדר את העניין: הוא דאג לשהות
לי ולרעייתי עם כל סידורי הכשרות והתנאים הטובים ביותר, נסעתי
לחודש ימים לחו"ל ובס"ד תוך חודש ימים הצלחתי להחזיר את הכל
למקומו. הדברים עלו על דרך המלך.

זו באמת היתה סייעתא דשמיא מיוחדת, למעלה מהמצופה. ידוע
שקל יותר להרכיב תהליכים חדשים מלתקן תהליכים פגומים, ובכל
זאת, סייעתי את הפרויקט בהצלחה ב"ה. כשהשלמתי את התיקון
השמחה היתה כה גדולה שעשו לי מסיבת הודיה.

הדבר היה באמת הצלחה כבירה, ואף אני כשחזרתי לביתי עשיתי
מסיבת הודיה פרטית משלי, להודות לקב"ה על כך שהצלחתי
במשימה.

ביום ראשון נסעתי לעבודה, הציפיות לקבלת פנים חמה מקרב כל
סגל ההנהלה היתה די ברורה, סוף סוף הצלחתי להציל את המפעל
מקריסה, ואכן ציפתה לי הפתעה גדולה - - -
"מכתב פיטורין!" בטענה שפעלתי בניגוד לנהלים.

הפיטורין עשו רעש גדול, כמובן שכל מכריי לא הסכימו עם זה,
בכירים רבים בעסק צעקו בכל עוז נגד הפיטורין, והצליחו לבטל את

הגעתי לשמחת בר מצווה של ידיד, אני מתבקש לשבת מעט
ומחפש היכן הכי מתאים, וצדה עיני את דמותו של יהודי יקר איש
אחד המושבים, בגיל פנסיה, אבל מלא חיות עם סיפור חיים מעניין,
וכבר כתבתי עליו כאן ב"לקראת שבת".

הוא פונה ואומר לי אני מוכן לספר לך על חיי ובע"ה זה יביא חיזוק
גדול לעשרות אלפי הקוראים, אבל בתנאי שאתה לא כותב את
שמי, ואני מכבד את רצונו, וזה החילו:

לא למדתי מעולם את המקצוע עליו אני בא לספר לך, אך הקב"ה
שלח אותי למפעל קטן שבו התחלתי לנהל מערכות ממוחשבות,
ברכה שקיבלתי מהבורא מבלי ללמוד אותה. מפעל זה כשל ברבות
הימים ופשט רגל, ועם הניסיון שצברתי, לא בקשו ממני תעודות.
התקבלתי למפעל לא גדול כמנהל מערכות מידע, כשנכנסתי
לעבוד במפעל היה המחזור השנתי שלו חמישה מיליוני דולרים.

כשעזבתי את אותו מפעל אחרי עשרים שנה, המחזור השנתי שלו
עמד על למעלה מחצי מיליארד דולר. היו לו סניפים ברחבי העולם,
וכל מערכות המידע היו תחת ניהולי. הייתי נוסע רבות לחו"ל כדי
להטמיע את התוכנה, ב"ה באופיי הייתי אהוב ומקובל בכל מקום,
ושביעות הרצון היתה במלואה.

מנהלי המפעל הגדול ידעו להעריך היטב את עבודתי ותרומתי
לעסק, וגם שילמו בהתאם. בבית לא חסר כלום ב"ה: היה כרטיס
אשראי ותמיד יכלו לגהץ אותו לפי הצורך, בלי להסס יותר מדי.

משגדל המקום מאוד, מינו מעלי מנהל חדש, וכמו כל מנהל חדש
שרוצה להראות את כישרונותיו ויכולותיו הלה פתח תהליך חדש,
והטמיע אותו במפעל בחו"ל.

מהירותי המעמיק עם העסק בכל התנהלותו עשרים שנה, הבנתי
שהתהליך הזה שמקדם הממונה החדש, הינו חורבן למקום. הזהרת
את סגל הניהול בשקט שזה לא הולך להיות טוב. אך מסתבר שבכל
זאת, אותו מנהל שנבחר היה מומחה גדול עם תארים בתחום, והם
סמכו עליו בעיניים עצומות.

והמפעל הענק כולו עמד בפני קריסה ופשיטת רגל.

אחרי תקופה לא ארוכה נאבדו שם כל התהליכים, והמפעל הענק
כולו עמד בפני קריסה ופשיטת רגל.

אני קם לשיעור ראשון שמתחיל

בשעה 4.15 לפנות בוקר

בקשתי מידידי שיגלה לי את סדר יומו. ובכן, ממש להתקנא ביהודי שבגילו על סדר יום מלא כזה: "אני קם לשיעור ראשון שמתחיל בשעה 4.15 לפנות בוקר, אחרי מקווה, תפילה בנץ, ארוחת בוקר, יוצא לעבודה לחצי המשרה, נח חצי שעה והלך לבית הכנסת משעה 4 בצהרים לשיעור ונשאר ללמוד עד שבע בערב, אוכל ארוחת ערב והולך לכולל ערב עד עשר ורבע בלילה.

"במשך השנים הללו זכיתי לסיים בצורה יסודית מסכתות רבות, כשמגיד השיעור לומד את הדף הנוכחי אני ב"ה יודע לומר מה נאמר בדף הבא".

והוא מסכם: "תנסה לחשוב מה מתרוצץ במוחו של אדם שרגיל עשרים שנה להתפרנס בכבוד, וגם לרכוש יוקרה וכבוד בכל מקום שהולך במקום עבודתו, ובאמצע החיים בתקופת נישואי הילדים לקבל פיטורין. וזה דווקא אחרי שהצלתי את המפעל, והייתי שותף לא קטן לצמיחתו המטאורית. אחרי כל זה לקבל פיטורין, ואין לך שום סיכוי למצוא עבודה... כמה ברכת ה' היה בכל המהלך הזה, זכיתי שיתקיים בי 'לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי'".

מדובר בגנב עם תואר שני אקדמאי בגניבות!!!

פרשת משפטים הינה ראשיתן של הפרשיות המלאות במצוות התורה לאחר מעמד הר סיני. ג"ן מצוות יש בפרשתנו, רובן מצוות שבין אדם לחברו, והיא פותחת דווקא בפרשה כל כך לא שכיחה וגם עגומה מאוד, פרשת הגנב שאין לו מה לשלם והוא נמכר כעבד לזולת.

עבד הוא אדם חסר אישיות עצמית, אוכל מה שאדונו יתן לו וישן היכן שיקבל רשות, יקום בהוראת רבו וגם ילך לישון רק כשהלה יסכים... ישנה תחושה שמהעפלה למרומי העולם - אויר הפסגות של "ויחזו את האלוקים" שהיה במעמד הר סיני, הם החליקו לתוך עולם של גניבה והתאכזרות על מי שנכשל בה.

ולא, טעות חמורה לחשוב כך, ההפך הוא הנכון. הגנבים הם אימת בני אדם, אמר על כך החפץ חיים מי בדיוק יסכים לקחת עבד גנב, והוא לא גנב חופן פיסטוק מהבסטה בשוק, הוא גנב סכום עתק, סכום השווה ערך לשש שנות עבודת!

מדובר בגנב עם תואר שני אקדמאי בגניבות!!!

מי פתי יכניס כזה אחד לביתו? התשובה: אולי רבי לוי יצחק מברדיצ'וב, אולי רבי ישראל סלנטר, הם שמכירים את תחלואי הנפש האנושית שמחלה היצר הרע, יודעים ששום מעשה שלילי של יהודי אינו באמת שלילי. הם יודעים להתבונן לעומק הנפש הזכה המכוסה באבק יצרי מטשטש, וליבם הגדול מתמלא ברחמים על הנפש האומללה שנפלה לפח יוקשים, מכאן ואילך יעשו הכל כדי להכיר לו את מקומו הנכון, כפי דרישת התורה.

נחשוב אפוא כיצד צדיקים אלו מתייחסים לעבד זה, אותו אדם שהתורה מצווה "כי טוב לו עמך" ודרשו חז"ל מכאן שכל הקונה

הצעד. החזירו אותי לעבודה אבל לקחו לי את כל הסמכויות, במצב כזה הרבה לא היה לי מה לעשות. אני רשום כעובד במשרה מלאה, אך קצוץ כנפיים ובלי אפשרות להטמיע שום דבר.

החלטתי שאני רוכש את הכרך הראשון של גמרת שוטנשטיין, בחוסר המעש שלי הייתי יושב ולומד עם הגמרא, בלעתי דף אחר דף.

היה גישמאק גדול למדתי וחזרתי עד שרכשתי דף אחר דף, אחרי חצי שנה שאני למעשה עציץ במפעל הגדול, שכחו כולם ממה שהטבתי עם המקום ופיטרו אותי סופית.

הייתי אז בן חמישים ושש, ואני מזכיר לכם שמעולם לא למדתי את המקצוע, אין לי שום תואר ושום תעודה, כך שאין שום מקום שיחשוב לקחת אדם כמוני. לא מצד הגיל ולא מצד העדר השכלה כביכול.

שנה חייתי על דמי אבטלה

שנה חייתי על דמי אבטלה, והיות ולא רציתי לשבור את הבית, רעייתי המשיכה לגהץ את כרטיס האשראי, הבית המשיך להתנהל כמו בעבר על אף שהשכר הצטמצם מאוד, אט אט גמרנו את כל החסכונות... וכמובן שאינני מתבקש בשום מקום עבודה.

מאחר וראיתי שכבר אין לי שום מקור פרנסה, ודמי האבטלה הותנו בכך שאקבל עבודה כלשהי, בלי ת בריה הצעתי את עצמי לקחת עבודת שמירה של המושב בלילות.

החל מחצות הלילה הפכתי לשומר המושב, קראתי לזה 'כולל על גלגלים', הייתי עושה את מספר הסיבובים סביב המושב ובכל יתר הזמן יושב ולומד.

זכיתי שהגמרא הפכה להיות החבר הטוב ביותר שלי, זה מילא את כל כולי, עוד סיום מסכת לאחר לימוד של כמה פעמים ועוד סיום מסכת, פלאי פלאים.

שש שנים עברו, במהלכן אני מתחיל את היום עם שיעור דף היומי. בשיעור היה עובד, במפעל לא רחוק מהמושב, הוא פנה אלי ואמר שיש בלגן במפעל, מערכות הניהול כושלות מאוד אולי אני יכול להגיע למקום לראות אם יש לי אפשרות לסייע שלא יקרוס המקום. עשיתי סיבוב, למדתי את המקום, וכתבתי תוכנית שמתוך ניסוני ידעתי שהיא יכולה לשקם את המקום.

בעל המפעל התרשם, לא שאל אם יש לי תעודה וביקש שאכנס לעבודה, אבל אני כבר טעמתי את "טעם החיים" הלימוד כבר הפך לחלק מחיי, אמרתי שאני מוכן להיכנס למפעל אך רק לחצי משרה. אני ב"ה מצליח מאוד במקום, אין לי פחות כסף, אבל יש לי הרבה פניות ללמוד.

הלא תבין, אומר לי ידידי, כמו כל יהודי גם לפני כן השתדלתי ללכת לשיעור בדף היומי. באמת היה קשה לי להיות עקבי, כי הוזקקתי הרבה לטוס לחו"ל. באופן טבעי הייתי אמור לעבוד שם עד לגיל פרישה לפנסייה בגיל שישים ושמונה, זה גיל שאם הייתי רוצה להתיישב אז ללמוד לא נראה בעולם שהייתי מצליח!

"לאבי מורי נאמר על כך רק ביום הבר המצווה", מספר רבי חיים מיכאל ביברפלד שליט"א, "הוא חשש מאוד שאורחים רבים לא יידעו שהאירוע הזה אינו כשר והם יאכלו בשגגה אוכל שהתבשל בכלי טריפה, הוא כבר היה זקן ושברירי, אבל ידע את המעשה אשר יעשה

צוף התורה עם מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א

אם ימצא הגנב (כב1)

שאלה: האם בכזה מקרה מותר לישראל להשתמש במכונה ולסמוך על כך שהבעלים בוודאי יסכים, בלי שמץ של ספק, או שבלי לקבל רשות, אסור להשתמש בה?

תשובה: חז"ל כבר אומרים שמותר להשתמש בתפילין של חבר בלי לקבל את רשותו כי בוודאי נוח לו שתיעשה מצווה בממונו. בנידון שלנו, כשאין כאן מצווה ממש, מעבר למצוות החדש שהיא כמובן גדולה וחשובה אבל אין בה כדי להתיר באופן גורף שימוש בחפצי הזולת, תיכנס השאלה הזאת למחלוקת בין תוספות והש"ך, האם את ההיתר הזה של 'ניחא ליה' ושאנחנו בטוחים שהשני יסכים, אנחנו אומרים רק בחפצא של מצווה ממש, או בכל דבר שאנחנו מעריכים שהשני בוודאי יסכים בלי שום ספק.

על מה צוחקים כשרואים כזה אדם? על החצי הקירח או על החצי השעיר?

במאמר המוסגר נציין שמרנא החזון איש היה אומר שמי שיש לו תורה ואין לו מידות טובות, או להיפך, מי שיש לו מידות טובות ואין בו תורה, הוא מעורר גיחוך באופן מיוחד עוד יותר ממי שאין לו לא תורה ולא מידות.

משל למה הדבר דומה, היה אומר החזון איש, לאחד שגילח חצי ראשו, וחציו השני נשאר עם שיער מגודל. כל הרואהו ישחק לו. על מה צוחקים כשרואים כזה אדם? על החצי הקירח או על החצי

מקרה: ישראל לא הסתפר זמן רב, והיה שערו גדול עד כדי כך שחבריו כבר העירו לו שהגיע הזמן להסתפר.

בערב שבת, רגע לפני הצפצוף, הוא נזכר לגלח את מחלפות ראשו. הוא לקח את מכונת התספורת והחל להסתפר. כשהגיע לחצי הראש נשמע הצפצוף הראשון המבשר על כך ששבת המלכה כבר ממש מתקרבת, ובאותו רגע שבה מכונת התספורת חיים לכל חי, ופסקה מלעבוד. 'שליימזל' שכמותו!

החל ישראל לדפוק על המכונה, הוציא את השקע והכניס אותו שוב ושוב, הוא ניסה להפוך אותה ולהחזיק אותה במאונך, אולי זה יעזור, אבל אין קול ואין קשב. המכונה דממה לחלוטין.

בצר לו יצא מביתו, ורץ כך, כשחצי הראש מגולח וחציו שעיר באופן חריג, והחל לחפש היכן יוכל להשאיל מכונה באופן מיידי. הוא יצא לרחוב ונכנס לבניין הראשון שאליו הוליכו אותו רגליו. בסייעתא דשמיא היה זה מבנה המשמש פנימייה של ישיבה.

"כאן בוודאי אמצא מכונת תספורת", אמר. הוא נכנס לחדר הראשון... מכונת תספורת נוצצת ואיכותית מונחת על כיסא במרכז החדר, ואחד מדיירי החדר עומד בסמוך ומשלים את ההכנות האחרונות לשבת.

"אה אה אה אפשר להשאיל את המכונה לרגע?", הוא שואל בתחנונים, והבחור משיב לו באי נעימות: "אני לא יודע מה לומר, זאת לא המכונה שלי, אלא של חבר שיצא כבר לפני חצי שעה להתפלל בבית כנסת מרוחק, ואין לו טלפון שאפשר להשיג אותו...".

ישראל מוכרח להסתפר, הוא לא יכול להיכנס כך לשבת כשחצי הראש מגולח וחצי הראש לא. המכונה עומדת הכן לספר אותו, וחסרה לו רק הרשות של בעל המכונה...

"אתה מכיר אותו", אומר ישראל לבחור, "אם הוא היה פה, הוא היה מסכים שאשתמש בזה, או לא???"

"אני חושב שכן", השיב הבחור, "מי היה יכול להגיד לך שלא תשתמש, תראה איך אתה נראה..."

"בוא נעשה כזה דבר, אני לוקח את המכונה ומשתמש בה על דעת זה שהוא בוודאי מסכים. אם יתברר למפרע שהוא לא מסכים, אני משלם לו פי חמישה משווייה של המכונה. למכור לי אותה בכזה מחיר הוא בוודאי מסכים בלי שום ספק."

כמובן שהצחוק הוא לא על החצי הזה, ולא על החצי הזה, אלא על השילוב של שניהם יחד, וזה בדיוק מה שקורה כשרואים מי שיש לו תורה ואין לו מידות טובות, ולהיפך.

מספרים על הרב מבריסק זצ"ל, שכידוע היה זהיר מאוד בכל דקדוקי ההלכה, ובכלל זה גם היה מקפיד מאוד שלא להנות ממון הזולת בלי לקבל רשות מפורשת.

פעם, אירע ששעונו פסק מלכת בשעת לילה. בנו הצעיר הבחין בכך, והציע לקחת את השעון של אחיו הגדול יותר, שכבר היה ישן באותה שעה. אבל מרן סירב בתוקף להשתמש בשעונו של בנו, עד שלא יקבל ממנו רשות מפורשת.

פעם אחרת, כשהיה בנו חתן וקיבל מחותנו במתנה את הספר 'שדי חמד', נזקק הגר"ז לעיין בספר זה, בעשרת ימי תשובה, אולי כדי להכין את הדרשה של 'שבת שובה', אבל נמנע מלעיין בספר עד ששב בנו הביתה, ורבינו קיבל ממנו רשות מפורשת להשתמש בספר.

מספרים על מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, שהיה מרבה לבקר בבית אביו הסטייפלער הקדוש זיע"א, וכשהיה מגיע לבית אביו היה מקפיד להביא איתו ממחטות נייר בכיס, למקרה שיצטרך להשתמש בהן. הוא לא רצה להשתמש במחטות של אביו, והתבייש לבקש ממנו רשות, ולכן היה מביא איתו ממחטות בכיסו...

לאבי מורי הרב נאמר על כך רק ביום הבר מצווה"

לא תבשל גדי בחלב אמו (כג יט)

מעשה היה בגאון הצדיק רבי פנחס ביברפלד זצ"ל, חתנו ומממשיך דרכו של כ"ק האדמו"ר מזלאטיפולי זצ"ל, שבמשך שנים שימש כרב בדרום תל אביב, ובערוב ימיו כיהן כרבה של הקילה היהודית במינכן שבגרמניה.

בנו, הגה"צ רבי חיים מיכאל שליט"א, אב"ד טשורטקוב לונדון ורב קהילת 'עדת ישראל' בברלין, כתב פעם שלקהילה היהודית במינכן היה הסכם עם מלון הילטון בעיר, שחגיגות יהודיות גדולות היו נערכות באולם הנשפים היפהפה 'מרקו פולו' שהופעל על ידי המלון. הנהלת המלון דאגה להפריד חלק מהמטבח של האולם, שהיה סגור ומסוגר ושימש רק להכנת מאכלים כשרים, עם משגיח כשרות מיוחד שהופקד על הנושא והיה נועל את המטבח על מנעול ובריה בכל פעם שהיה יוצא מהמקום. במשך שנים רבות סידור זה עבד היטב ונחגגו במקום שמחות יהודיות רבות.

ביום מן הימים החליט אחד מבני הקהילה שעלות הכשרות לבר מצווה גבוהה מדי. הוא בחר לעשות את בר המצווה של בנו באותו אולם, אבל באמצעות המטבח הכללי של המלון. עם זאת, הוא ביקש מהם שיכינו מזון על פי תפריט "כשר סטייל", רק ממוצרים כשרים.

"לאבי מורי הרב נאמר על כך רק ביום הבר המצווה", מספר רבי חיים מיכאל ביברפלד שליט"א, "הוא חשש מאוד שאורחים רבים לא יידעו שהאירוע הזה, שנערך באותו מקום כמו כל האירועים הכשרים, אינו כשר והם יאכלו בשגגה אוכל שהתבשל בכלי טריפה, על ידי גויים, ללא השגחה של משגיח כשרות, ממש מאכלי טריפה רח"ל.

"הוא כבר היה זקן ושברירי, אבל ידע את המעשה אשר יעשה. הוא לא הוזמן לבר המצווה, ובכל זאת הופיע, בירך את אביו של חתן הבר מצווה בשמחה רבה, וביקש לשאת נאום קצר. הוא קיבל את המיקרופון ואמר: "הורים ואורחים יקרים, אני מאחל לחתן בר המצווה מזל טוב מקרב לב, אני מקווה שבשמחת הוריו ובגאווה הוא יהיה לחלק מהקהילה שלנו בעתיד. יחד עם זאת, אני רואה כחובתי להודיע שהאוכל שמוגש כאן הערב אינו כשר. תודה ומזל טוב לכולם, ושבוע טוב".

"שאלתי את אבי מאיפה יש לו את האומץ לעשות את זה", מספר הבן. "תשובתו היתה 'ה' היה איתי, ידעתי שזאת האחריות שלי לדאוג לכך".

הרב ביברפלד התרגש מאוד לקבל את התפילין

לימים התארח אצל הרב ביברפלד יהודי מירושלים, בשם ר' דוד כהן, שנאלץ לשהות במינכן למשך תקופה, מסיבות שונות. באותה התקופה היה לומד עם הרב בחברותא מדי ערב במשך כמה שעות, ובין השניים נקשר קשר אמיץ וחזק.

כשהגיע זמנו של ר' דוד כהן לחזור ארצה, ביקש ממנו הרב של מינכן שישלח לו תפילין דרבנו תם, חדשות ומהודרות, וכן יציין כמה עלו התפילין כדי שהרב יוכל לשלוח לו בחזרה תשלום מלא עבורן.

ר' דוד לא איחר לעשות את השליחות. עם בואו לירושלים הלך ל'בתים מאכער', והזמין בתים מהודרים, משם רץ לסופר ירא שמים והזמין פרשיות מהודרות ויקרות כדעת רבינו תם, ולאחר מכן הוכנסו הפרשיות אל התפילין כדת וכדין, והחבילה נארזה בקפידה ונשלחה בדואר עם ציון המחיר המלא של התפילין.

הרב ביברפלד התרגש מאוד לקבל את התפילין המהודרות, ושמח בהן כמוצא שלל רב. הוא גם ראה את המחיר, והסכים לשלם אותו בחפץ לב, אבל אז הוא גילה שר' דוד כהן שכח לכתוב את כתובתו! טלפונים כמעט לא היו אז בנמצא, והרב ביברפלד החל במסע חקירות ודרישות לאתר את אותו ר' דוד כהן מירושלים.

התברר שבירושלים יש הרבה דוד כהן, והניסיונות לאתר את ר' דוד כהן 'שלנו', לא צלחו. כך עברו שנים רבות, כשמדי פעם חידש הרב ביברפלד את החיפושים וניסה לאתר אותו בדרכים אחרות, ללא הצלחה.

בהגיע עת פקודתו של הרב ביברפלד, ה' שבט תשנ"ט, הוא נטמן במרומי הר הזיתים. בנו יבלחט"א ישב על אביו בבית בו התגורר האב שנים רבות ברח' בילו 16 בתל אביב.

ככלות השבעה, פנה הרב שליט"א לנסוע לירושלים, ועשה את דרכו בתחבורה הציבורית. בעודו יושב במונית השירות עלה יהודי חרדי

לא חלף זמן רב ונכנס לקוח נוסף, פנה אל המוכר ואמר לו: "השלט עם המילה 'דגים' מיותר. כל מי שעובר בסמוך לחנות מריח את ריח הדגים, אף אחד לא מעלה בדעתו לרגע אחד שאתה מוכר כאן צעצועים..."

הגאון רבי גואל אלקריף שליט"א על תכסיסי היצר ואיך נהיה האדם עבד עברי

פ' תקנה עבד עברי (כא, ב)

שואל האלשיך הקדוש: מדוע התורה מכנה אותו 'עבד עברי', הרי מתחילה הוא לא היה עבד, אלא הוא 'עברי' אשר נמכר לעבד, אם כן היה צריך לומר: 'כי תקנה עברי לעבד'?

אלא - אומר האלשיך הקדוש - אגלה לך את הסוד: מה גורם ליהודי לאבד את זהותו ואת הרוחניות שלו? היותו עבד לתאוותיו, הוא אינו יודע להתגבר על יצרו.

האדם הזה הוא 'עבד עברי' - הוא היה 'עבד' לתאוותיו, ומכאן התחילה נפילתו.

איך אדם נהיה 'עבד עברי'?

נתאר לעצמנו יהודי שהיה בעל בעמיו, התרגל לרמת חיים גבוהה. לימים הכנסותיו ירדו והוא לא יכול היה להמשיך לחיות באותה רמת חיים. הלך לגמ"חים, נטל הלוואות על ימין ועד שמאל, ועלה על מסלול חדש של גלגולי חובות. בתחילה עוד הצליח לעמוד בכך, אך כשהחובות הלכו ותפחו ולא הצליח להשתלט עליהם, הוא איבד את כבודו העצמי, עד שהתדרדר והחל לגנוב מהבריות.

סוף גנב להיתפס. ומניין ישלם את גניבתו? בלית ברירה מכרוהו לעבד. האדם הנכבד ירד מאיגרא רבה לבירא עמיקתא, וכעת הוא נאלץ להיות עבד שפל.

ואיך כל זה קרה? כי הוא היה 'עבד עברי' - עבד לתאוותיו.

לכן, הסוד הראשון שהתורה מלמדת אותנו: דע לשלוט על עצמך, להתגבר על תאוותיך, דע לעצור את עצמך ולומר "לא!"

האנגלי הופתע מהתנהגותו האדיבה של הסקוטי

האנגלים והסקוטים אינם מחבבים זה את זה...

יום אחד נהג אזרח אנגלי ברכבו ברחובות סקוטלנד, הוא נהג בחוסר זהירות ורכבו נתקע ברכב של אחר. מן הרכב הנפגע יצא אזרח סקוטי מקומי. האנגלי נבהל מפני הצפוי לו. אך ראה זה פלא: במקום לפתוח במטר צעקות וגידופים, הנהג הסקוטי פנה אליו באדיבות ובמאור פנים ואמר לו: "לא נורא, אל תיבהל! אני רואה שאתה חיוור. יש לי ויסקי ברכב, תשתה כמה כוסיות ותירגע..."

האנגלי הופתע מהתנהגותו האדיבה של הסקוטי וחשב בלבו: 'כנראה טעיתי, לא כל הסקוטים שונאים את האנגלים'... הוא הודה לנהג הסקוטי על אדיבותו וגמע בשקיקה כמה כוסיות מהויסקי היקר שהציע לו הסקוטי.

כשסיים ללגום מן הויסקי, נפרד לשלום מהנהג הסקוטי האדיב ונכנס לרכבו כדי להמשיך בדרכו. עצר אותו הסקוטי ואמר: "אל תזוז! התקשרתי למשטרת התנועה, היא בדרך לכאן. כעת יבדקו את רמת האלכוהול בדמך ויאשימו אותך בתאונה כתוצאה מנהיגה בשכרות..."

אמר האנגלי בלבו: כעת התגלתה האמת - כשסקוטי נוהג באדיבות עם אנגלי ומציע לו ללגום ויסקי, אין זה מראה על חיבתו אליו, אלא בדיוק להיפך - הוא טומן לו בפח...

אומרים חז"ל (סוכה נב ע"א): שבעה שמות יש ליצר הרע, אחד מהם - 'שונא'. היצר הרע שונא את האדם, ושונא אינו מחלק מתנות... לכן, אם ראית שהיצר הרע נותן לך איזו מתנה וגורם לך הנאה - היזהר! אתה בדרך להילכד ברשתו!

שמעתי מרבי יהודה אריה דינר שליט"א משל מתוק מדבש

שמעתי מרבי יהודה אריה דינר שליט"א משל מתוק מדבש על טכסיסיו המסוכנים של היצר הרע:

יהודי פתח חנות דגים. כצעד ראשון הוא הציב שלט בפתח החנות, כדי שיידעו על קיומה. אמנם הדבר כרוך בתשלום אגרת שילוט לעירייה, אך הוא ידע שאין מנוס מכך - בלי השלט לא ידעו כלל על קיומו. גובה האגרה נקבע לפי גודל השלט, וכדי להפחית את גובה האגרה הוא צמצם את גודלו של השלט וכתב עליו את המינימום

ההכרחי: "כאן מוכרים דגים". עם הזמן התרבו הלקוחות והוא ראה ברכה בעמלו.
יום אחד נכנס לחנות לקוח, הוא פנה לבעל החנות ואמר לו: "ראיתי את השלט שמכרתי 'כאן מוכרים דגים' וחשבתי לעצמי: חבל לשלם אגרה מיותרת! אפשר לצמצם את גודל השלט, ולהשמיט את המילה 'כאן'. הרי הדבר מובן מאליו, וכי היכן מוכרים את הדגים - 'שם'...? פשיטא שכאן!"
אמר לו מוכר הדגים: "אתה צודק! תודה רבה לך על העצה!" הלך ומחק את המילה 'כאן', וכתב בשלט: 'מוכרים דגים'.
כעבור זמן הגיע לקוח נוסף, ואמר למוכר: "למה לך לשלם על שלט גדול שכתוב בו 'מוכרים דגים', הלא המילה 'מוכרים' מיותרת, די בכך שהשלט יכריז: 'דגים'. וכי מישהו יעלה בדעתו שאתה מחלק דגים בחינם...? פשיטא ש'מוכרים'!"
אמר לו מוכר הדגים: "אתה צודק! תודה רבה לך על העצה!" הלך ומחק את המילה 'מוכרים', והשאיר את המילה 'דגים'.
לא חלף זמן רב ונכנס לקוח נוסף, פנה אל המוכר ואמר לו: "השלט

עם המילה 'דגים' מיותר. כל מי שעובר בסמוך לחנות מריח את ריח הדגים, אף אחד לא מעלה בדעתו לרגע אחד שאתה מוכר כאן צעצועים..."
אמר לו מוכר הדגים: "אתה צודק! תודה רבה לך על העצה!" הלך והסיר את השלט לגמרי. לא חלף זמן רב והוא פשט את הרגל...
אומרים חז"ל (שבת קה ע"ב): "כך אומנותו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד".
היצר הרע רוצה להכשיל את האדם ולהפילו ברשתו, כדי שסיר את השלט 'אני מקיים מצוות' וישאר ערום מתורה ומצוות לגמרי. אבל היצר הרע יודע שאם מלכתחילה 'ציע' לו להסיר את השלט לגמרי, האדם לא ישמע לו. מה עושה היצר הרע? הוא בא אל האדם בהדרגתיות, צעד אחר צעד, ובכל פעם 'מציע' לו להסיר מעליו עוד פיסה ועוד פיסה, עד שהאדם נותר ערום לגמרי מתורה ומצוות - ופושט את הרגל.

(מתוך 'דורש טוב' בהוצאת 'יפה נוף')

המשך מעמוד 9 | הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א

מעשה בשליח של מרנא החפץ חיים

מעשה בשליח של מרנא החפץ חיים, שנסע בשליחותו לאיזה עניין בעיר אחרת, רחוקה מראדין מרחק של כמה שעות נסיעה, והתאכסן שם כמה ימים באכסניה של יהודי בשם ר' שאול.
כשבא לעזוב את המקום ניגשה אליו בעלת הבית והחלה לעשות עמו את החשבון המלא של התשלום עבור הלינה והארוחות שאכל במקום.
הפטיר אותו שליח בינו ובין עצמו, בקול 'נמוך מספיק' כדי שבעל הבית ישמע: "אה, לשלם? זאת הפעם הראשונה שמבקשים משליח של החפץ חיים לשלם כסף עבור אירוח של שלושה ימים..."
ר' שאול שמע את הדברים ונבהל, הוא מיהר להתערב ופטר את האיש בלא תשלום, כשהוא מתנצל על כך שרעייתו טעתה ולא הבינה את המשמעות של הזכות הגדולה לארח את השליח של החפץ חיים.
יצא השליח שמח וטוב לב, אבל לאחר מכן סיפר זאת לחבר וחברך חברא אית ליה, כך שאחרי כמה שנים הגיע המעשה לידיעתו של מרנא החפץ חיים הקדוש בכבודו ובעצמו.
כששמע החפץ חיים על כך יצא מיד לדרך, למרות שכבר לא היה אז צעיר לימים, הוא הגיע בעצמו לאותה אכסניה, וביקש לדעת כמה כסף היה צריך אותו שליח לשלם. ר' שאול התרגש מאוד לראות את החפץ חיים תחת צל קורתו וסירב בתוקף לקבל תשלום, אבל החפץ חיים היה החלטתי ותקיף מאוד בעניין הזה, באמרו שהוא מיצר על כך שלא עמד על המשמר באופן מספיק, כדי לוודא שהשליחים שלו משלמים את מלוא הסכום בכל מקום אליו הם מגיעים.

נוסף, ובאופן טבעי התיישב ליד הרב ביברפלד. בין השניים נקשרה שיחה ידידותית, והיהודי הלא מוכר שואל את הרב לשמו. "קוראים לי ביברפלד", השיב הרב בקצרה. היהודי קימט את מצחו וניסה להיזכר מהיכן הוא מכיר את השם... "רגע רגע, אתם קשורים לרב ביברפלד ממינכן???" "כן", השיב הרב, "אני בנו, זכרוננו לברכה?".
"מה אתה מדבר? מה זכרוננו לברכה? הוא נפטר???", שאג היהודי הירושלמי.
הלה הביע צער עמוק ונוקב על פטירתו של הרב ממינכן: "איי, כמה חבל. איזה יהודי מיוחד הוא היה. איש שכולו טוב לב, יראת שמים טהורה. אדם מלא אהבת ישראל. חבל על דאבדין".
הרב ביברפלד הבין, ניסה להבין עם מי הוא מדבר... "מה שמך?"; שאל את האיש שהשיב לו בפשטות: "אני דוד כהן, מירושלים".
עכשיו עברה ההתרגשות לצד השני... "מה אתה מדבר? אתה ר' דוד כהן מירושלים???" הרי אבא שלי מחפש אותך כבר הרבה מאוד שנים! הוא כל כך רצה לשלם לך עבור התפילין ששלחת לו. עכשיו שמצאתי אותך, אני לא ארפה ממך, בוא נרד עכשיו מהמונית, ותבוא איתי לבית אבי שברח' בילו, כאן בתל אביב, כדי שאוכל לשלם לך את מלוא הסכום!"
ר' דוד כהן סירב ואמר שהוא מחל על הכסף כבר פעמים רבות מאז, ואילו הרב ביברפלד התעקש בכל כוחו לשלם, שהרי הוא ראה כאן סייעתא דשמיא גלויה לקיים את רצון אביו ולשלם את הכסף ככלות השבעה, כדי שהחוב הזה לא ירבי על אביו הצדיק בגנזי מרומים.
לבסוף הסכימו השניים לקנות בכסף זה זוג תפילין נוסף, ולהשאיל אותו לאחרים הזקוקים לכך.

סיפור המוכיח על אדם בעל שיעור קומה, אירע בבני ברק: רבי שלמה כהן, תלמידו של ה"חזון איש" הקים את בית הדפוס הראשון בבני ברק, ברחוב ר' טרפון. באחד הימים גילה ר' שלמה, שמולו נפתח עוד בית דפוס...

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על לחיות 'אמונה' בפועל

יברך את לחמך ואת מימך וחסרתי מחלה מקרבך (כג, כה)

רבים יודעים 'לדקלם' ולומר כי הברכה מן השמים היא, וכי אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימה, אך כאשר באים הדברים לכדי מעשה, המבחן בעניין זה אינו מן הקלות שבהתמודדות, ורק אנשים, אשר באמת ובתמים מאמינים, כי הפרנסה מן השמים היא, מסוגלים לעמוד בנסיון הזה:

בהגדה של פסח "באהלי צדיקים" מסופר בהקשר לכך המעשה הבא:

באחד הימים בא יהודי לפני הרה"ק בעל "בית אברהם" מסלונים זצ"ל והתלונן שהתחילו להתחרות בו במסחרו.

אמר לו הרבי: הבה אספר לך מעשה שהיה -

רבי דוד זלצר זצ"ל, חותנו של בעל "יסוד העבודה" מסלונים זצ"ל, נמנה על חסידי הסבא קדישא מלעכוביץ' זצ"ל.

רבי דוד היה סוחר המלח היחיד בעירו, ועסקיו פרחו באין מפריע, אך לפתע קם לו מתחרה. מיהר רבי דוד, נסע אל הרבי מלעכוביץ' והעביר לו פתקה בה בקש שהרבי יתפלל עליו שלא יכאב לו ליבו, כאשר הלה ירוויח... הרבי ברך - ורבי דוד שב לביתו.

המתחרה, אכן, הצליח מאד בעסקיו, ולא חלף זמן רב עד שרבי דוד הגיעו שוב לרבי, כשבידו פתק חדש: אמנם איני חש שהרווחים שלו כואבים לי, אך עדיין איני רגוע, אני סבור, שאילו היה אדם פותח בעירי בית מסחר אחר ומצליח בו, הייתי שמח בהצלחתו, ובמקרה דנן, איני חש שמחה. לפיכך אני מבקש שהרבי יברך אותי שלא רק שלא אצטער, אלא שאשמח... והרבי בירך.

כשסיים ה"בית אברהם" את סיפורו, שאל היהודי בלהיטות: "נו, ורבי דוד הצליח במסחרו?".

הביט בו הרבי במבט מלא רחמים וחמלה ואמר: "ולהגיע לדרגה שמבקשים כאלו בקשות - אין זו הצלחה? ולקבל חתן כבעל "יסוד העבודה", כלום אין זה רווח?!...".

הקים את בית הדפוס הראשון

בבני ברק, ברחוב ר' טרפון

סיפור דומה, המוכיח על עוד אדם בעל שיעור קומה דומה, אירע בבני ברק:

רבי שלמה כהן, תלמידו של ה"חזון איש" הקים את בית הדפוס הראשון בבני ברק, ברחוב ר' טרפון. באחד הימים גילה ר' שלמה, שמולו נפתח עוד בית דפוס...

הוא מיהר להיכנס אל החנות ובירך את בעל החנות בברכת שלום חמה, תוך שהוא מתעניין אם הוא חדש במקצוע.

כששמע את תשובתו החיובית הגיב: אם כן, הבה ואלמד אותך את סודות המקצוע על מנת שיהיה לך קל יותר... כמו כן, אם אתה מבחין שחסרות לך אותיות או חפצים אחרים - בא אלי, ואשאיל לך אותם בחפץ לב...

כעבור שיחה, שארכה למעלה משעה, התנצל ר' שלמה כי הוא מוכרח לפתוח את חנותו, והזמין אותו שיבוא אליו בערב הביתה, כדי להמשיך ללמוד את כל מה שלא הספיק...

כששב הביתה שאלוהו בני ביתו: לא די שלא נלחמת בו, אלא שאתה עוד עוזר לו?

מה פירוש? - השתומם ר' שלמה - הלא אני חייב לו הכרת הטוב גדולה!

על שום מה?

הפרנסה הלא מן הקב"ה היא, והחנות - היא רק בגדר השתדלות. עד כה השתדלתי, אך מאחר שהייתי היחיד, כולם באו אלי, ומוכרח הייתי לעבוד שעות ארוכות מדי יום. כעת, ב"ה, הוא פתח מולי, והרבה קליינטים עוברים אליו, כך אוכל לעבוד פחות שעות במשך

היום, וללמוד יותר תורה, ועל כך אני חייב לו הכרת הטוב גדולה! על כגון דא כתב ה"חזון איש" בספרו "אמונה ובטחון": "וכמה קדושה מוסיף בעולם אדם שכאשר באים להתחרות אתו, לא רק שלא נלחם, אלא עוד עוזר".

פרק מוסר מאלף היא התנהגותו של רבי יוסף חיים זוננפלד

אלהים לא תקלל (כב כז)

הרי זו אזהרה... לקללת דיין (כ"ז)

נענה רבי יוסף חיים ואמר: "בעוד ימים אחדים יחול ראש השנה, ואין ספק כי ככל יהודי, גם הם יערכו חשבון נפש ויבינו שלא היו צריכים לעשות את מה שעשו וכי עליהם לבקש את סליחתו. אלא שאז יגבר עליהם יצרם הרע וישפיע עליהם שלא לבקש סליחה ממני, וכך יצא שהם ישארו ללא מחילה בראש השנה, חס וחלילה. לכן החלטתי למחול להם מראש, שכן אז יקל עליהם לבוא ולבקש את מחילתי".

בערב יום כיפור, כאשר רבי יוסף חיים שב מן הכותל, הגיע אליו אחד מן המקללים הללו וביקש את סליחתו. הרב ניצל את ההזדמנות ללמדו עד כמה גרוע היה המעשה שעשה, תוך שהוא שואל: "האם כבר רכשת אתרוג?".

"ודאי", ענה האיש, "אתרוג מהודר שבמהודרים!", ואף נקב במחיר שהיה גבוה במיוחד.

אמר לו הרב: "יהודי חייב להוציא עד שלישי מכספו כדי לקיים מצוות עשה, אך מצווה להוציא את כל הונו על מנת שלא לעבור על מצוות לא תעשה. "אלהים לא תקלל" זו מצוות לא תעשה, והיא חלה גם אם פסק הדין שלא כדן. וברור שלכך התורה התכוונה, שהרי אם הייתי פוסק לטובתך לא היו צריכים לצוות אותך שלא לקלל הדיין...".

את מוסר ההשכל שאותו למד רבי יוסף חיים עצמו מאותו מעשה, הוא השמיע מאוחר יותר למקורביו, ובכך האיר לנו מימד חדש אודות האופן שבו מתייחס אדם גדול באמת, לפגיעה בכבודו, וכה היו דבריו:

באותה שעה למדתי פירוש חדש לפסוק (משלי טז, ז): "ברצות ד' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו", כאשר הגיעו האנשים והחלו לגדף ולצעוק, נחרדתי: מדוע ד' עשה לי כך? והגעתי למסקנה שכנראה משהו אצלי לא כשורה. על כן מיד גמרתי אומר לקבל על עצמי להוסיף פי שניים על לימודי, אם הייתי לומד כל יום שבעה דפים, מאותו יום למדתי ארבעה עשר דפים... ראה היצר הרע ש"נכנס לבוץ", כי חשב שיצליח ליצור מחלוקת, ובמקום זאת אני מחלתי להם ועוד הוספתי על לימודי... מה עשה היצר הרע? שידל את האנשים לבוא ולבקש ממני סליחה, ובלבד שאתרפה מן הקבלה שקיבלתי על עצמי להגביר את לימודי.

זהו שאומר הכתוב "ברצות ד' דרכי איש", כשאדם הולך לפי מה שד' רוצה, אז "גם אויביו ישלם אתו" - יצר הרע משדל את האויבים שיבואו להשלים עם אותו אדם, ובלבד שלא יתחזק בתורה וביראת שמים

(מתוך - מתוק האור - בהוצאת 'פה נוף')

אחת מן ההתמודדויות שנכוננו לדיין בשעה שהוא מוציא את פסק דינו, הינה ההתמודדות עם אותם אלו שפסק לרעתם, אשר, לעיתים, מתקשים לקבל את הכרעתו ומתקוממים על ה'עול' שלדבריהם נעשה להם.

פרק מוסר מאלף היא התנהגותו של רבי יוסף חיים זוננפלד במקרה כזה:

באחד הימים לאחר שהכריע נגד פלוני, עלו בני משפחתו לביתו והחלו לגדפו בחמת זעם. רבי יוסף חיים עצמו ישב כל אותה העת ולמד בשלווה, אך הרבנית לא יכולה היתה להישאר שוות נפש ופרצה בבכי.

או אז קם רבי יוסף חיים זוננפלד על רגליו, ופנה ואמר בתקיפות רבה למקללים:

"שמעו היטב, אם אמנם צודקים אתם ואני פסקתי שלא כדן, אז אני מתפלל לד' שלא יביא אותי לידי תקלה, אלא יגרום לי להכיר את האמת.

אבל אם אני צודק, ואתם גידפתם אותי לחינם...", הוא עצר לרגע, וחרדה לפתח את השומעים, מי יודע מה יהיה עונשם?

כעבור רגע נשמע קולו: "או אז... או אז... אני מודיע לכם שאני מוחל לכם במחילה גמורה!...".

באותו רגע השפילו המגדפים את פניהם לקרקע והסתלקו משם בכובשת פנים.

אחד השכנים שהיה עד למתרחש פנה ושאל את הרב

אחד השכנים שהיה עד למתרחש פנה ושאל את הרב מדוע הוא מיהר למחול להם?

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

פעם בדרכו לישיבה והוא רק בן אחת עשרה, הקיפו אותו חבורת כושים, זרקו עליו אבנים ומנעו ממנו ללכת. בראותו כי הוא נמצא בסכנת חיים ממשית, פנה אליהם ואמר כי יש לו דבר מה לומר להם, וכה אמר להם:

לדמותו של הגאון רבי נח וינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'אש התורה' ומגדולי מזכי הרבים

אלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא א)

אחד מגדולי המצילים הרוחניים של הדור הקודם היה הגאון הגדול רבי נח וינברג זצ"ל ראש ישיבת 'אש התורה', אשר היה מלא וגדוש באהבת תורה ובאהבת ישראל, והיה מכתת רגליו ומטריח את עצמו במשך עשרות שנים, כדי לפעול ולקרב יהודים לאביהם שבשמים, ובמיוחד את בני הנוער היהודים מארה"ב, ולרבי נח היתה מטרה מרכזית בחייו, להביא את הנשמות הללו אל בית המדרש, כדי לקרבם לתורה ולהרחיקם מהתבוללות בין העמים רח"ל.

רבי נח סיפר מהיכן ירש את אהבת התורה העצומה שלו. היה זה אביו הגה"ח רבי יצחק מתתיהו וינברג זצ"ל, מנכדי הרה"ק בעל 'יסוד העבודה' מסלונים זיע"א.

מקטנות ממש היה מחדיר בו אביו תורה ואהבת ה', שהיו מהלכים בדרך, לא אחת היה פונה האב הגדול לנוחקה הקטן בשאלה "מי אוהב אותך?", משהשיב "ה' אוהב אותי", היה אומר לו אביו "נח, ברגע זה קיימת מצוות עשה של אהבת ה'".

כמו כן סיפר, שאביו הבטיח לו דולר על כל פרק משניות בעל פה שיאמר לו. כדי לסבר את האוזן סיפר רבי נח כי באותם ימים יכולת לקנות בדולר בודד, אופניים כולל אביזרים נלווים ועוד היה נשאר לך עודף לקצת ממתקים... את הדולר הזה העניק לבנו על כל פרק משניות בעל פה.

הוא אף ציין ואמר כי אביו לא רק שמעולם לא איחר לשלם לו את הדולר, אלא תמיד היה לו בכיס דולר מוכן ל"נחקה" שיאמר לו פרק משניות בע"פ ויקבל את הדולר במייד.

בגיל אחת עשרה! עלה ללמוד תורה בישיבה גדולה, ישיבת "רבנו חיים ברלין" בראשות מרן הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, ונכנס הישר ללמוד בשיעור הגבוה בהם השתתפו בחורים שגילם נשק לגיל מבוגר והוא ילד בן אחת עשרה.

אנקדוטה מעניינת ארע בדרכו לישיבה, פעם בדרכו לישיבה והוא רק בן אחת עשרה, הקיפו אותו חבורת כושים זרקו עליו אבנים ומנעו ממנו ללכת. בראותו כי הוא נמצא בסכנת חיים ממשית, פנה אליהם ואמר כי יש לו דבר מה לומר להם, וכה אמר להם:

אתם הרי שונאים את היטלר ימ"ש שבאותם ימים עלה לשלטון, כי הוא הכריז שישמיד את הכושים וישאיר רק "לבנים", והנה בעצם אתם מתנהגים כמוהו, שהרי הוא רוצה להרוג יהודים ואתם עכשיו רוצים להרוג יהודי.

ראש הקבוצה שמע את הדברים והכריז "הילד הזה צודק, הניחו לו לדרכו", אמר רבי נח שזו הייתה ההרצאה הראשונה שלו...

אי לכך גמלה בליבו החלטה לעלות לארץ ישראל

בהגיעו לגיל שלוש עשרה, בחגיגת בר המצווה השתתף מורו ורבו הג"ר יצחק הוטנר רבני הישיבה ועוד גדולי תורה, את הדרשה הכין החתן בעצמו, הדרשה נסובה על מערכה עמוקה בזבחים של מורו ורבו שישב בעצמו בסעודה, הקשה עליו קושיות ונעשה המקום למרקחה ברייתחא דאורייתא, הריתחא הייתה כה גדולה עד ששכחו שנמצאים בסעודת בר מצווה ולא בשיעור כללי...

במשך השנים התוודע לכך שיהודים רבים איבדו בצוק העיתים את זהותם היהודית, אי לכך גמלה בליבו החלטה לעלות לארץ ישראל להיוועץ באורים ותומים במרן החזו"א זצ"ל. כסף רב לא היה לו, על כל מה שיכול היה הוא להפליג באונייה, באמצע הדרך הגיע טלגרמה לרב-חובל, שמרן החזו"א איש נסתלק לבית עולמו.

בכך בעצם לא היה לו כל עניין להישאר בארץ ישראל, אולם בהשפעת אחיו הגדול רבי יוסל וינברג זצ"ל, נשאר ללמוד בישיבת מיר.

את הלילה הראשון בארץ עשה בחדר מלא בפשפשים... ולא עצם עין למרות עייפותו, אבל לא בגלל הפשפשים, אלא מגודל התרגשותו שהנה הוא זוכה לישון בארץ ישראל, ולא רק בארץ

ישראל אלא בירושלים עיר הקודש. תחושה זו מילאה את ליבו בהתרגשות גדולה שלא עזבה אותו עד סוף ימיו, וככלל מאותו לילה השתדל מאד שלא לשהות בארצות נכר בימים טובים, ואף לא בתשעה באב.

לא כריזמה ולא כישרון, אלא אהבת התורה

בישיבת מיר דבק רבי נח ברבותיו מרנן ורבנן רבי חיים שמואלביץ רבי אליעזר יהודה פינקל רבי יחזקאל לווינשטיין, אלו היו רבותיו וראה בהם כרבותיו כל ימי חייו, רבותיו העריכו בהערכה גלויה ועמוקה, עד כדי כך שכאשר רבי נח היה מגיע בימים נוראים עם קבוצה של "בעלי תשובה" להתפלל בישיבת מיר, הורה מרן רבי חיים שמואלביץ, לתת לרבי נח וינברג 'עלייה', זאת למרות שבאותה עת היו בישיבת מיר גדולי תורה רבים.

בחתונתו שנערכה בארה"ב השתתפו גדולי תורה בהם מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שאף הביע את הערכתו לחתן בהקדשה ספוגת הערכה על ספרו 'דברות משה' שהעניק לו כדורון דרשה, אחר כמה שנים ששהה בקרבת בית חמיו, עלה להשתקע בארץ ישראל.

סיפורה הרבנית ע"ה כי עלו ארצה עם שני ילדים רכים, בהגיעם ירושלימה, הניחה רבי נח עם שני הילדים הקטנים בבית אחיו, ורץ ללמוד בישיבת מיר. חידדה הרבנית ואמרה, "הוא לא הלך ללמוד שעה שעתיים ולחזור, אלא למד ולמד שעות על גבי שעות בהתמדה נוראה", חתמה הרבנית את דבריה ואמרה, כי סיפור זה הוא סוד הצלחתו בכל מפעלותיו, "לא כריזמה ולא כישרון, אלא אהבת התורה וגדלותו בתורה, היא זו שזיכתה אותו בסייעתא דשמיא והיא זו שנתנה לא את הכוח להצליח בקירוב רחוקים".

אהבת התורה שיקדה בליבו לא דעכה ולא התמעטה, עם ולמרות כאבו האדיר בכאב הנוראי שיש בשמד הנצחי בהתבוללות המשתוללת ברחבי העולם, היה זה אחד מנכדיו שהייתה לו קביעות לשוחח איתו טלפונית, באחד הפעמים עת דיברו בלימוד, צלל רבי נח על עמקי הסוגיות, ציטט מפי רבותיו רבי חיים שמואלביץ ורבי נחום פרצוביץ, ציין לדברי הראשונים והאחרונים, בנה נדבך על נדבך, כאילו הוא "מונח" בסוגיות, כשגמרו לדבר בלימוד, אמר הסבא לנכדו, "כבר ארבעים שנה שלא למדתי סוגיא זו בעיון", הוי אומר שהכל היה מונח אצלו בקופסא, כי את מה שאוהבים לא שוכחים.

כמו כן אחד מנכדיו שדיבר איתו בלימוד, שמע את הטלפון במשרד הישיבה מצלצל, אחר כמה צלצולים ענה רבי נח לטלפון, ואמר לההוא שמאחורי הקו "אני כרגע בשיחה חשובה שאני לא יכול לדחות כשנגמור אני יחזור אליך", וניתק את הטלפון, אחרי שגמרו

לדבר בלימוד, רצה הנכד לשוחח עם סביו על עניינים סתמיים כדרך נכד לסבו, אולם רבי נח התנצל ואמר, האיש שהתקשר אלי באמצע שלמדנו, הוא אחד התורמים הגדולים ביותר של "אש התורה", לכן כשלמדנו אמרתי לו שאני לא יכול לענות לו, אבל עכשיו יש לי שיחה חשובה שאני צריך להתקשר אליו, אני מתנצל נדבר בפעם אחרת. מספר נכדו כי שני דברים הושרשו בו, א' כמה התורה חשובה ביותר יותר מכל דבר אחר, ב' כמה הוא אוהב אותה, שגם כאשר היה צריך להתקשר לגביר ההוא, סיפר לו הסבא את השתלשלות העניין. ובאמת רבי נח היה איש פלאי, הכל היה בו, הוא היה חם ואוהב תקיף וחד נוח ונעים ברור ובוטה, והכלל הכולל את הכל שתמיד היה נח בקרבתו וכשמו כן הוא.

אמר אותו עשיר שאם כך הוא מפסיק לתרום לו

דבקונו ב"אמת" היתה לשם דבר וללא רק שלא הזיקה לו, אלא אדרבה הוא הרוויח מזה. מעשה שפנה לאחד העשירים הגדולים בארה"ב שהיה תורם רק ל"אש התורה", והנה באחד הפעמים אמר העשיר שהוא בעצם לא יודע למה הוא תורם, ולכן הוא מבקש שהרב וינברג יסביר לו את מטרת הישיבה והפעילויות. אמר לו רבי נח כי יש התבוללות רח"ל, והוא פועל להחדיר את ערכי היהדות בלב כל יהודי לרומם את גאוותנו כיהודים.

אמר אותו עשיר שאם כך הוא מפסיק לתרום לו, כי רח"ל הוא עצמו לקוי בדבר הזה. בראותו כי ההוא מקובע בכסילותו, לא התאפק רבי נח והחל לשאוג עליו בצעקות אימויות על כך שהינו כורת עצמו מכלל ישראל וממש דיבר איתו קשות. אחרי שגמר רבי נח את ה"הרצאה"... פנה לצאת, בעומדו במפתן הבית, פונה אליו העשיר שיחכה רגע. אחרי זמן מה יוצא העשיר עם מעטפה, רבי נח לא ייחס לכך כל חשיבות, הכניס את המעטפה לתיק, ויצא לדרכו. במטוס כשהיה לו קצת זמן נזכר במעטפה ההיא ובדק את תכולתה, למה שהוא ראה הוא אפילו לא דמיין, היה במעטפה צ'ק על סך עשרת אלפים דולר! בו בזמן שעשיר זה הינו קמצן גדול שאפילו לאש התורה היה תורם רק אלף דולר.

תלמידו שליווה אותו התקשר לוודא כי אין כאן טעות, אמר העשיר לא ולא, אלא שרבי נח וינברג הוא האדם הראשון שאני פוגש שכל מה שמעניין אותו הוא לא הכסף אלא המטרה, לאדם כזה אני רוצה לתת...

מידת האמת של רבי נח כבשה לבבות, ויתכן שזה חלק מרכזי בהצלחתו בקירוב רחוקים, כי הוא לא רק הסביר ולא רק הנגיש את התורה לשכל הפשוט, אלא הוא עצמו "חי" את התורה, הוא "חי" את הקב"ה, הוא "חי" את האמונה, ו"חי" ברמה אמיתית מושרשת, כך שכל פנימיותו הועברה לתלמידיו שומעי לקחו.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

"היום כבר לא תמצאו אנשים ששותים יין כל יום בארוחת צהרים", אמר המלמד לילדים, "רק שיכורים שותים יין כל יום. אבל בזמן המשנה היו אנשים ששתו יין כל יום!". אחד הילדים מרים אצבע ומספר בקול בוטה ובלי לגמגם: "אבא שלי שותה יין כל יום בארוחת צהרים. כל יום חצי בקבוק!"

שתי עיניים יש לאדם - ובידו הבחירה איזו מהן תוביל אותו: עין טובה או עין רעה

הרב עמרם בינעט

הפרשה שלנו נפתחת ב"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ומיד מגיע רש"י ומסביר מה זה הלשון של "שים לפניהם" ממתים שמים משפט? אפשר ללמד, להציע, לערוך לקיים, לא לשים משפט'. אלא אומר רש"י שהקב"ה ציווה את משה רבינו ללמד אותם את המשפטים בצורה כל כך ברורה שיהיה כמו שולחן ערוך ומוכן לסעודה.

והאמת שההשוואה הזאת עדיין קצת לא ברורה. אפשר היה להגיד שהמשפט יהיה כמו עגלה שמוכנה לנסיעה, או כמו בגד שמוכן ללבישה, או כל דבר אחר בעולם. למה נקט רש"י דווקא בדוגמא של שולחן ערוך לסעודה? כדי להסביר את זה, אני רוצה להרחיב קודם בכמה דוגמאות חיות, ולאחר מכן נחזור לעניין.

נראה שהוא מתקשה בהבנת דברים פשוטים, שהמחשבה שלו לא תמיד מתואמת עם הסביבה".

האב בלע רוק. "אתה יכול לתת לי דוגמה?" "בטח", השיב המלמד. "למשל, אני שואל שאלה בכיתה - כל הילדים מיד מגיבים, יודעים, עונים במהירות. הוא... מהסס. עונה תשובות שלא קשורות. לפעמים הוא שקוע בעולם משלו. אבל אני אתן לך דוגמה אחת חד משמעית, כזו שלא משאירה מקום לספק".

האב כמעט לא נשם.

"אתמול, במהלך השיעור, דיברתי עם הילדים על שבת קודש, ועל עונג שבת וכבוד שבת, וכמובן גם עסקנו בנושא של קידוש. שאלתי אותם: מה אבא שלכם אומר בקידוש בשעה שהוא מחזיק גביע מלא יין בידו?"

האב הנהן, מחכה לשמוע מה השיב בנו.

"כצפוי, כולם ענו כמעט אותו הדבר. 'יום השישי', אומר ילד אחד, השני מחרה מחזיק אחריו "זכר למעשה בראשית", השלישי מצטט את "בורא פרי הגפן", ואחד נוסף את "מקדש השבת". כל אחד תיאר איך אבא שלו עומד ליד השולחן עם גביע מלא יין ואומר את נוסח הקידוש.

ואז שאלתי את הבן שלך. והוא ענה לי בלי היסוס: 'אבא שלי אומר - הטוב והמיטיב'".

במהלך החיים, אנחנו נתקלים באין ספור אירועים וסיטואציות. חלקם נראים לנו ברורים מאליהם, אחרים מעלים סימני שאלה, ויש כאלה שמשאירים אותנו פעורי פה. אבל אם נתבונן בדברים ונחפש את השורש שלהם, נגלה שבסופו של דבר, לא האירוע עצמו הוא שקובע, אלא איך אנחנו בוחרים להסתכל עליו. שתי עיניים יש לאדם - ובידו הבחירה איזו מהן תוביל אותו: עין טובה או עין רעה. אני אתן דוגמה ממועשה שהיה, בידעי ומכירי, אבא לילד כבן חמש, שבא לשוחח עם המלמד של בנו כדי לשמוע שהכל בסדר, ובתגובה ביקש ממנו המלמד לשבת כי הוא רוצה להגיד לו משהו חשוב... האב התיישב מול המלמד, שאמר לו בטון כבד ורשמי, "אני חייב לדבר איתך על הבן שלך".

האב התיישר מעט בכסאו. הוא לא רגיל לשיחות כאלו. הילד בסך הכול בן חמש, ילד חכם, שמח, אוהב ללמוד. נכון, קצת מפוזר לפעמים, אבל לא משהו מיוחד.

"אני לא רוצה שתילחץ", המשיך המלמד, "אבל אני חושב שצריך לבדוק משהו. יש לי חשש שהוא לא בדיוק... איתנו".

האב הרגיש שהלב שלו צונת. "מה זאת אומרת?", הוא שאל. "אני מתכוון לומר שהוא מתנהל בצורה שונה מהילדים האחרים."

המלמד עצר לרגע, מביט באב שמולו.

האב קפא בכיסאו. הוא ניסה לעכל את מה ששמע. זה לא סתם בלבול קטן. ילד בן חמש שלא יודע מה אבא שלו אומר בקידוש? זה אומר שהוא בכלל לא מחובר לסביבה, אולי הוא לא קולט דברים בסיסיים? אולי..."

המחשבות התרוצצו בראשו. אולי באמת יש כאן בעיה? אולי הוא התעלם ממה שהיה שם כל הזמן, מול העיניים שלו? אולי המלמד רואה משהו שהוא עצמו לא ראה?

אבל אז, לפתע, התשובה האמיתית הכתה בו. הוא פרץ בצחוק, כשהמלמד מביט בו בתדהמה.

"אני אגיד לך למה הוא ענה ככה", אמר האב, תוך שהוא מוחה דמעה קטנה מצידו העין. "הבן שלי מבין בדיוק מה קורה בבית שלנו. הוא רק רואה את המציאות מזווית שונה". המלמד הרים גבה.

"תראה", הסביר האב, "אני מומחה ביינות, זאת הפרנסה שלי. רוב האנשים לא ממש מבדילים בין יין כזה ליין אחר, זה לא אומר להם שום דבר אם היין הזה הוא מבציר של שנה פלונית או של שנה אלמונית, ואין מבחינתם הבדל בטעם בין יין שנעשה בשיטה כזאת או אחרת. אבל אני כן יודע להבדיל, ומרגיש טעם שונה בכל סדרה של יינות.

"החלטתי שאני לוקח את המומחיות הזאת, ועושה איתה מעשה של מצווה. לכל שבת אני קונה שני בקבוקי יין, אחד לקידוש, והשני כדי לברך עליו 'הטוב והמיטיב'.

"וכך, מדי ליל שבת אני מקדש על היין בשמחה רבה, נוטלים ידיים מתחילים לאכול את הסעודה, ואז מגיע בקבוק היין הנוסף, אני פותח אותו, מוזג לכוס קריסטל מעוגלת, נותן ליין 'לנשום' ולאחר מכן מריח אותו, מברך 'הטוב והמיטיב' בהתלהבות גדולה ולוגם ממנו בהנאה לכבוד שבת קודש.

"שאלת את הבן שלי מה אבא מברך כשהוא מחזיק ביד גביע עם יין, נכון? אז הוא ענה לך תשובה נכונה. אני מברך הטוב והמיטיב! ייתכן שכשאתה דיברת על הקידוש, הוא קצת ריחף ולא היה מחובר באותו רגע, ולכן השיב רק לחלק שבו הוא נשאל מה אבא מברך כשכוס היין בידו.

המלמד מצמץ בהפתעה. כמה קל היה לחשוב שהילד הזה "לא איתנו", שהוא מבולבל, שהוא סובל מקושי - אבל כמה נפלא לגלות שבמקום חוסר הבנה, יש כאן פשוט הסתכלות אחרת.

רק שיכורים שותים יין כל יום

כעין זה שמעתי מעשה מידידי שעבד במשך שנים כמלמד בחיידר, בכתה ד', ופעם הוא דיבר עם הילדים על כך שבתקופת חז"ל המשקה העיקרי בסעודות היה יין, לא היה קולה או סודה, שתו יין, או שיכר או מים. "היום כבר לא תמצאו אנשים ששותים יין כל יום בארוחת צהרים", אמר המלמד לילדים, "רק שיכורים שותים יין כל יום. אנשים נורמלים שותים יין בעיקר בשבת, או כשהם נמצאים בחתונה או בשמחה, אבל בזמן המשנה היו אנשים ששתו יין כל יום!".

אחד הילדים מרים אצבע ומבקש את רשות הדיבור. המלמד מאשר לו לומר את אשר על לבו, והוא מספר בקול בוטח ובלי לגמגם: "הרבה, אבא שלי שותה יין כל יום בארוחת צהרים. כל יום חצי בקבוק!". המלמד קיבל את הדברים בתדהמה. מסתבר שהילד הזה הוא בנו של רב חשוב המוכר בכל האזור כפוסק הלכה מפורסם, כל מי שיש לו שאלה מתקשר אליו ומקבל תשובה מיידית. אם נכונים הדברים, מדובר ברב שמורה הוראה כשהוא שתוי יין, זה לא הגיוני. איך זה ייתכן?

המסקנה הברורה והמתבקשת היא שהילד הזה פשוט מדמיון, או שהוא ממציא דברים בכוונה כדי לקבל תשומת לב...

יומיים אחר כך הייתה אספת הורים, והמלמד סיפר לרב שהגיע לכיתתו, שהילד שלו צריך קצת יותר תשומת לב והשגחה, לבדוק אם לא מתפתחת פה איזו הפרעה חלילה וחס. ילד שמדמיון כאלו דברים, זה לא נעים...

הרב קימט את מצחו, חשב כמה רגעים ולבסוף צחק ואישר את דבריו של הילד: "הוא צודק, הבן שלי", אמר הרב, "בכל פעם שאני אוכל אתו ארוחת צהרים אני שותה יין.

"אבל אתה יודע מה הסיפור?", הוסיף הרב, "הסיפור הוא שהבן שלי אף פעם לא ראה אותי אוכל ארוחת צהריים, מעט בימי חול המועד או שבתות וחגים כמובן. ובחול המועד, אני אכן שותה יין, כדי לקיים מצוות 'ושמחת בחגך'. גם האנשים ששואלים אותי שאלות בהלכה בקביעות, יודעים שבחול המועד אחר הצהרים אני לא עונה על שאלות, ואני נוהג להציע להם לחכות עד הערב, או להפנות את השאלה לרב אחר".

המלמד הסמיק מעט. הוא הרגיש איך רגע אחד של פרשנות שגויה, כמעט גרם לו לטעות קשה בהבנת הילד.

שמעתי מעשה נפלא מהרה"צ רבי ישראל טווערסקי שליט"א

שמעתי מעשה נפלא מהרה"צ רבי ישראל טווערסקי, חתנו של האדמו"ר מויזשניץ בית שמש שליט"א.

הוא נסע פעם בארצות הברית, עם נהג מקומי, ובדרך הם היו צריכים לעבור בכביש אגרה. בניגוד לישראל, כבישי האגרה בארה"ב עובדים בצורה שונה: במקום שיצלמו את הרכב וישלחו חשבונית בסוף החודש, כל רכב עובר דרך עמדת תשלום ומשלם במקום.

הם מתקרבים לעמדת האגרה, ואז הם רואים פקק ארוך. משהו מוזר קורה שם. כל רכב שמתקרב לעמדת התשלום, לא עובר מיד. יש דו-שיח עם הפקיד, הוא שואל שאלות ואנשים עונים לו ורק לאחר מכן ממשיכים.

אחרי עשר דקות של זחילה איטית, הם סוף סוף מגיעים לעמדת התשלום, הנהג מוציא את הכרטיס אשראי, אבל הפקיד לא ממחר לגבות את התשלום.

"האדם שלפניך שילם עבורך", אומר הפקיד לנהג. "עכשיו יש לך שתי אפשרויות - או לשלם עבור זה שאחרריך, כמו שעשו כל אלו

שעברו פה בחצי השעה האחרונה, או שאחזיר לך את הכסף ואתה תעבור בחינם, ומי שיבוא אחריו יצטרך לשלם".

הנהגה התבלבל לרגע ואז ענה "אני לא רוצה לשלם, אני רוצה לעבור בחינם, וזה שבא אחרי ישלם".

אחרי שעברו הוא הסביר את עצמו: "מה היה כאן? מישהו חמד לו לצון והחליט לייצר פקק תנועה. במקום שכל אחד ישלם על עצמו והתנועה תזרום בצורה חלקה, הוא יצר פה בעיה - הפקיד צריך לשאול כל אחד ולנהל שיחה קצרה עם כל נהג, מה שמייצר עומס תנועה כבד. אני עברתי בחינם, ומעכשיו כל אחד פשוט ישלם ומשיך הלאה. בעוד כמה דקות הפקק ייעלם והתנועה תתנהל כסדרה. אני תיקנתי את העוול לטובת כל הנהגים שיבואו אחריו!".

מספר הרב טווערסקי שהוא קיבל את ההסבר של הנהג, אכן, בכזה מקרה עדיף שכל אחד ישלם על עצמו במקום שכולם יתעכבו בפקק זמן רב כל כך.

אבל דבר אחד הוא לא מבין, למה החליט הנהג שמי שעשה את זה חמד לצון ורצה להתל בנהגים שיבואו אחריו? אולי הוא פשוט איש טוב שרצה לפתוח את היום במעשה של חסד?

בסוף, כל אחד רואה את מה שהוא רוצה לראות. יש כאלה שביטו על העולם דרך משקפיים אפורים ויחפשו את המגרעות שבו, ויש כאלה שיבחרו להסתכל בעין טובה ולראות את החסד שמתרחש סביבם. הבחירה - היא שלנו.

חז"ל הקדושים אומרים שכל דיין שדן דין אמת לאמתו נעשה שותף לקב"ה במעשה שמים וארץ. המימרא הזאת מופיע בכמה מקומות בגמרא, ותוס' כבר נעמדו על כפל הלשון הזה, מה הפשט "דין אמת לאמתו", וכי יש אמת שהיא לא לאמתית?

אלא התשובה היא שלפעמים 'דיני הראיות' מאוד ברורים. מגיע יהודי וטוען שפלוגי חייב לו אלף דולרים. פלוגי מכחיש את הטענה בכל תוקף, והתובע מביא שני עדים שמעידים שבפניהם הלווה פלוגי לפלוגי אלף דולרים, ומאחר והלה טוען שלא פרע מעולם, הוא מחויב לשלם. זה דין אמת!

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א

אבל לפעמים הדיין 'מריח' שמשהו פה לא ישר ולא כשר. הוא מרגיש בקריצות עין בין העדים, סוג של שיתוף פעולה. אין לו שום סיבה לפסול את העדות, הם אנשים שמוחזקים ככשרים, אבל התחושה היא שזה דין מרומה! בכזה מקרה צריך הדיין להוסיף לחקור ולהעמיק בשאלות, כמו שהגמרא בסנהדרין אומרת, עד שיצליח למצוא סדק בעדות שלהם ולעשות דין אמת לאמתו! שהוא לא רק אמת, אלא אמת לאמתו. זאת האמת האמתית!

וזה מסביר למה ההשוואה של המשפטים היא לשולחן ערוך לסעודה. כי בסעודה לכל מאכל יש כמה וכמה טעמים. לא כל מי שאוהב לאכול חצילים למשל, אוהב את כל סוגי החצילים. אחד אוהב אפוי והשני מטוגן, אחד אוהב אותם בתחמיץ והשלישי כשהם קלויים על האש וכן על זה הדרך.

כך גם כשעושים דין, על הדיין מוטל התפקיד לבדוק, לגשש לטעום, להריח, להתרשם גם מתנועות הגוף, מכל מה שקורה מסביב, ולא רק להיצמד לדין היבש, ששני עדים העידו וממילא הוא חייב.

אבל יש כאן עוד נקודה. הנה ציטוט רחב יותר של דברי רש"י: לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים, עד שתהא סדורה בפניהם פמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי תדבר ופרישו, לכה נאמר אשר תשים לפניכם - פשולחן הערוך ומוכן לאכל לפני האדם".

כלומר, החובה הזאת היא לא רק על הדיינים עצמם, אלא גם על כל מי שמלמד דינים ומשפטים לאחרים, כלומר כל מלמד בחיידר, כל מורה בבית ספר. לא סתם ללמד וללכת הלאה, לא סתם לאבחן ילד לפי הסתכלות שטחית, אלא להעמיק, לפרט, לבדוק. אם הילד לא הבין את ההסבר, תנסה להסביר מכיוון שונה, לך איתו מזווית אחרת, וגם אתה, המלמד, אם אתה רואה שאתה לא מבין את הילד, ההתנהגות שלו נראית אצלך לא הגיונית ולא ריאלית, תתחבר אליו, תנסה ללמוד אותו מעוד זווית, מעוד כיוון, עד שתצליח 'לפצח' את האגוז, ולהגיע לתובנות שיקדמו אותך ובעיקר את הילד.

זה קל לומר וקשה לקיים, אבל זוהי השליחות המרכזית שלנו כהורים ומחנכים. חשוב שנזכור את זה.

האם זה פלא שעבד זה מבקש בתום ששת השנים להישאר בבית אדונו, הוא זועק "אהבתי את אדוני" ברור לנו מדוע, היו לו שש שנות גן עדן בהם האדון נהג בו כמלך ממש, ולהיכן יצא עכשיו, לעולם אכזר עם קשיים, ברור לנו מדוע הוא חפץ להישאר בבית אדונו.

עם פרשה זו פותחת לנו התורה את פרשת משפטים, ללמדנו מיהו יהודי, גם אותו יהודי שהגיע לשפל הנורא ששולח ידו בכספי הזולת, אבל בעצם הוא מלך, ויש לו מקום גדול של כבוד בעולמו של הבורא יתברך, אנחנו עומדים מן הצד ובמבט שטחי נראה לנו כל כך אומלל, איבדו לו את עצמיותו, ולא, בדיוק להיפך התורה מבקשת לגלות לו את חיו הפנימיים האמתיים.

עבד כקונה אדון לעצמו. כפי המבואר בתוספות בקידושין, שהיות והציווי הוא שהאדון והעבד יהיו שווים במה שיש להם, ננסה לתאר לעצמינו, הלא לכל אדם יש עליות ומורדות כספיות, והנה האדון שפעם היה עשיר ויש בידו לקנות עבדים הגיע לפשיטת רגל, כונס נכנסים נכנס לביתו מתחיל לרוקן לו את ביתו מחפציו, והאדון מתחנן תשאירו לי מזון אחד רחב כי איני מסוגל להירדם בלי מזון זה... מגיע הלילה והעבד שואל את האדון: "איפה אני ישן?" והאדון מצייע לו לפרוס שמיכה על הרצפה ולישון, והעבד הלמדן זועק "כי טוב לו עמך" איני ישן בתנאים פחות טובים משלך! והאדון נאלץ לתת לו את המזון המשובח ולנסות להירדם על שמיכה הפרוסה על רצפת האבן...

הקירות סביבי הופכים למערבולת של צבעים מטושטשים, המדרגות רצות לכיווני במהירות מאיימת. אם אני לא עוצר את זה עכשיו, אני מתגלגל למטה בריסוק איברים...

מה קורה כשאתה ממחר למנחה, אץ רץ ואז מחליק במדרגות???

תובנות מהחיים // יוחנן וסרמן

מכירים את זה שלפעמים אתם כמעט יוצאים מהבית 16 פעמים לפני שבאתם באמת עושים את זה? אתמול זה קרה לי..

באתי לצאת כדי להתפלל מנחה, ונזכרתי שבעצם אני בלי המגבעת. חזרתי לחדר, לקחתי את המגבעת, חבשתי לראשי והגעתי עד הדלת, כדי להיזכר ששכחתי את הטלפון, ומיד אחרי מנחה יש לי כמה סידורים דחופים.

אני חוזר לקחת את הטלפון, אבל בדיוק אז אני נזכר ששכחתי לשלוח מכתב קריטי במיוחד, ואני נאלץ לשוב ולפתוח את המחשב בחדר העבודה שלי כדי לבצע את המטלה הדחופה.

כשסוף סוף הגעתי לדלת, ובאמת הצלחתי לחצות את המפתן שלה בדרכי לבית הכנסת, כבר היה ממש מאוחר. אם אני לא טועה, החזן כבר עומד במקומו והציבור כבר נמצא עמוק באמירת ה'קרבנות'.

אני לוחץ על כפתור המעלית, אבל לא נראה שהיא מגיבה.

אין ברירה, נרד ברגל. אני יורד קומה ועוד קומה, ואז, כשאני מסתובב כדי לרדת גרם נוסף של מדרגות, זה קרה...

אני דורך על המדרגה הראשונה, רגל ימין יורדת, ואז-ברגע אחד-משהו משתבש. הנעל מחליקה על קצה המדרגה, האחיזה נשמטת, ואני מרגיש את הגוף שלי מאבד שליטה. בבת אחת כל שיווי המשקל שלי מתערער, הרגל השנייה מתרוממת במקום לרדת, ואני מבין שאני כבר לא עומד-אני מתחיל ליפול.

יש לפני גרם מדרגות תלול, 10 מדרגות שירודות בזו אחר זו, עוד שניה אחת ואני מתגלגל במדרגות הללו בצורה לא נעימה בעליל. בגיל שלי, זה כבר נדיר מאוד לגמור כזאת נפילה בלי שבר או שניים. הלב שלי פועם בפראות, אני מרגיש שהגוף שלי נעשה כבד, אני לא מצליח לעשות את התנועה המתבקשת ולעצור את הנפילה.

הכל זו מהר מדי-הקירות סביבי הופכים למערבולת של צבעים מטושטשים, המדרגות רצות לכיווני במהירות מאיימת. אם אני לא עוצר את זה עכשיו, אני מתגלגל למטה כמו בול עץ חסר אונים.

האינסטינקט משתלט עליי, הידיים נשלחות קדימה, מחפשות משהו, כל דבר. ואז... בום.

האצבעות נסגרות על המעקה. הכאב מתפרץ בזרוע, השרירים נמתחים בכוח מופרע, אבל זה מצליח. אני נעצר בדיוק לפני שהרגליים שלי מתנתקות לגמרי מהמדרגות. ברוך ה'!!!

הצלחתי לתפוס את עצמי במעקה, שנייה לפני ריסוק איברים.

נעמדתי, נשמתי כמה נשימות עמוקות כדי להסדיר את קצב פעימות הלב, היד כואבת, השרירים נמתחו כשהחזקתי את עצמי בצורה לא מוצלחת בכלל, אבל זה עדיף על פני נפילה בכזאת מהירות ומכזה גובה.

אחרי שנרגעתי מעט, המשכתי לרדת במדרגות, קצת יותר לאט, קצת יותר בנחת. הצצתי בשעון וגיליתי שאני בכלל לא מאחר... מסתבר שהחשוב שלי היה שגוי. יש עוד כמה דקות עד שיתחילו מנחה.

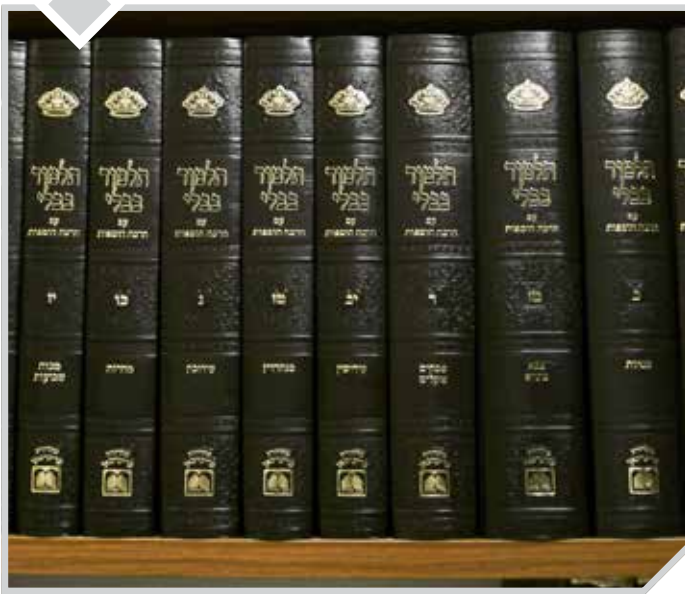
בדרך לבית הכנסת, היו לי כמה דקות לחשוב על מה שקרה. הרי זה ברור שזה קרה לי כי כך רצתה ההשגחה העליונה. קודם כל אנחנו מאמינים שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם הכריזו על כך מלמעלה וזה נכון לכל מקרה שקורה לנו, אבל עכשיו גם ראיתי את זה בחוש, כי בעצם הייתי לחוץ מאוד להגיע בזמן, כשבפועל עוד היה לי זמן בשפע, הקב"ה הטעה אותי לחשוב שאני מאחר כדי שארוץ בחופזה ויקרה מה שיקרה.

אבל מה קרה בעצם? האמת שלא קרה כלום. זה כמעט קרה! מסתבר שהקב"ה רוצה לתת לאדם לפעמים תזכורת או איתות, אבל לפעמים לא צריך לקחת אותו את כל הדרך עד לאיתות הגדול, אפשר 'לסגור את הפינה', גם ברמז קל. לא תיפול ותרסק את האיברים, אתה רק כמעט תיפול, כמעט תרסק את האיברים, תרגיש את הפחד, האימה את חוסר האונים ובשניה האחרונה תיחלץ מזה בלא כלום. אם יש לך שכל, אתה תלמד מהרמז העבה הזה את מה שצריך ללמוד.

הייתי אומר לכם איזה לקח הפקתי לעצמי מהסיפור הזה, אבל אני לא חושב שהיה לזה תועלת. זה ביני וביני עצמי. כי בינינו, לכל אחד מאיתנו קורים כאלו מקרים שבהם הוא כמעט חוטף מכה כואבת, וכל אחד צריך ללמוד מהמקרים האלו את הלימוד האישי שלו.

'בעוד יממה אחת', סיים הרב מפונוביז', 'יבואו אלינו ראשים יהודים (יידישע קעפעלך), ילדים יתומים שאין היכן להשכיב אותם, מי יוכל לישון במנוחה ובשלווה, עלינו למסור להם אף את הכר היחיד שברשותינו

על כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו,
ומה הוא "לעולם" של 'לתמיד', ומהו "לעולם" שהוא לפרק זמן

מאת: הרב י. ארלנגר

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יציא לחפשי חנם (כא, ב)

אמרו חז"ל כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו, שנאמר "כי טוב לו עמך" (דברים טו) - עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקי והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכים והוא ישן על גבי תבן (קידושין כ). בספר הרב מפונוביז' מסופר, שכאשר הגיעו ראשוני הילדים מפליטי השואה הנאצית ל'בתי אבות' שהקים בבני ברק הרב מופניבוז', נוצרה בעייה חמורה, לא היה על מה להשכיבם לישון, כשכן לרגל מצב החירום ששרר אז בארץ ישראל, לא היה ניתן להשיג כרים וכלי מיטה.

יומיים לפני שהגיעו הילדים לבני ברק, יצאה השמועה ברחובות בני ברק, כי למחרת, בשבת אחרי הצהריים, ידרוש הרב מפונוביז' 'מעניינא דיומא' בבית הכנסת הגדול ביער. בשעה היעודה, עלה הרב מפונוביז' אל הבימה, וקושיא חמורה בפיו, בהלכות עבדים אמרו חז"ל (קידושין כ.) 'כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו', לפי שמחוייב להשוותו אליו, ואם אין לאדון אלא כר אחד מחוייב הוא למסור אותו לעבדו, כי אם שוכב עליו בעצמו אינו מקיים (דברים טו, טז) 'כי טוב לו עמך', ואם אינו שוכב עליו וגם אינו מוסרו לעבד הרי זו מידת סדום, נמצא שבעל כרחו צריך למסור את הכר לעבדו, ולעצמו לא יהיה, וזו הכוונה במה שנאמר שהקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו.

לכאורה, שאל הרב, אם אין לו אלא כר אחד איך אפשר לחייבו לתת אותו לעבד, והרי למדנו (בבא מציעא סב.) מן הפסוק (ויקרא כה, לו) 'וחי אחיך עמך' ש'חייך קודמים', ואם כן אפילו היה דינו של עבד עברי כאחיק ממש אין זה מן הדין לחייבו לתת לו הכר היחיד שברשותו.

אלא, ענה הרב, מסתבר שההוראה למסור לעבד את הכר הבודד אכן עולה בקנה אחד, עם הדין ש'חייך קודמים', שכן ירדה תורה לסוף דעתו של האדון, שאם ישכב על הכר בעוד עבדו ישן על הרצפה לא תערב לו שנתו, מצפוננו עתיד לייסרו על כך, מנוחה לא תהיה לו במצב שכזה. ולכן, אמרה התורה לאדון, דווקא משום

ש'חייך קודמים', כדי שתוכל להירדם ולישון במנוחה, תן לעבדך את הכר, וכך תזכו שניכם בשווה לשינה מתוקה.

'בעוד יממה אחת', סיים הרב מפונוביז', 'יבואו אלינו ראשים יהודים (יידישע קעפעלך), ילדים יתומים שאין היכן להשכיב אותם, מי מבינינו יוכל לישון במנוחה ובשלווה, עלינו למסור להם אף את הכר היחיד שברשותינו. הציבור הנרגש נענה. והבעייה נפתרה מיד עם צאת השבת....

מה הוא "לעולם" של 'לתמיד',
ומהו "לעולם" שהוא לפרק זמן

וְרָצַע אֲדָנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעָבַד לְעֹלָם (כ"א ו)

בסוגיה ארוכה ומפורטת, הנוגעת למילת "לעולם" דן ה"פרדס יוסף", המביא בתחילה את דברי רש"י שלעולם הוא עד היובל, ומביא את דברי הגמרא בקידושין, כאשר היתה הווא אמינא שלעולם משמע ממש לעולם.

בהמשך דבריו מביא ה"פרדס יוסף" את מחלוקת הפוסקים, באדם

"לעולם אל ימנע עצמו מבית המדרש (פג)
"לעולם ישכים להוצאת שבת" (ק"י"ז)
"לעולם יסדר שלחנו בערב שבת" (ק"י"ט)
"לעולם יהא דן לכף זכות" (קכ"ז)
"לעולם ימכור קורות ביתו ויקנה מנעלים" (קכ"ט)
"לעולם יבקש אדם רחמים שאם הוא לא בא בנו בא" (קנ"א)

פסחים

"לעולם ישנה דרך קצרה" (ג)
"לעולם יספר בלשון נקיה" (שם)
"לעולם ימכור כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם" (מ"ט)
"לעולם יעסוק שלא לשמה שיבא לשמה" (נ ונזיר כ"ג)

מסכתות נוספות

"לעולם יכנס בכי טוב" (תענית ב)
"לעולם יהיה רך כקנה" (תענית כ)
"לעולם יראה עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו" (תענית י"א)
"לעולם אל יטיח דברים כלפי מעלה" (שם כ"ה)
לעולם הלכה כבית הלל (ר"ה י"ד)
"לעולם אל תהא ברכת הדיוט קלה" (מגילה ט"ו)
"לעולם יהיה זהיר בתשובותיו" (מגילה כ"ה)
"לעולם ידבק בג' דברים" (יבמות ק"ט)
"לעולם יראה דיין כאילו חרב מונחת בין יריכותיו" (שם)
"לעולם אל יפתח פה לשטן" (כתובות ח)
"לעולם יהיה דעתו מעורבת עם הבריות" (כתובות י"ז)
"לעולם ידור בארץ ישראל" (שם ק"י)
"לעולם ישלש שנותיו שליש במקרא במשנה בגמ' (קידושין ל)
"לעולם יראה עצמו חציו חייב וחציו זכאי (קידושין מ)
"לעולם ילמד בנו אומנות נקיה (ק"י פ"ב)
"לעולם אל יטיל אימה יתירה" (גיטין ז)
"לעולם אל תהיה רגיל בנדרים" (נדרים כ)
"לעולם ילמד מדעת קונו" (סוטה ד)
"לעולם אל ישאל צרכיו בלשון ארמי" (סוטה ל"ג)
"לעולם תהיה אימת צבור עליך" (סוטה מ)
"לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת" (סוטה מ"ז)
"לעולם יקדים לדבר מצוה" (ב"ק ל"ח והוריות י"א)
"לעולם יהיו מן הנרדפים ולא מרודפים" (ב"ק צ"ג)
"לעולם ישלש מעותיו שליש בקרקע בפרקמטיא ותלמיד חכם"
(ב"מ מ"ב)
"לעולם יהא כספו מצוי בידו" (שם?)
"לעולם יהא נזהר בכבוד אשתו" (ב"מ נ"ט)
"לעולם אל ישנה מן המנהג" (ב"מ פ"ו)
"לעולם אל ימנע לתת שלישיית השקל בשנה" (ב"ב ט)
"לעולם ידבק בטובים" (בב ק"ט)
"לעולם ישכיר עצמו לעבודה שזרה לו ואל יצטרך לבריות" (בב ק"י)

שהשכיר בית לשמעון עד עולם ויורשי ראובן רוצים להוציא את שמעון, האם יכול, את דעות הפוסקים שמסתפקים אם "עד עולם" הכוונה לחייו של השוכר או המשכיר, ושלל נפקא מינות למעשה, במשמעות המילה, ומוסיף הפרדס יוסף ש"מצינו לשון לעולם כל ימי חייו, כגון "לעולם אל יוציא דבר מגונה מפיו" (פסחים ג:). "לעולם אל יטיל אימה יתירה" (גיטין ו), "לעולם אל יעמוד במקום סכנה" (שבת ל"ב) "לעולם אל ישנה ממנהג" (ב"מ פ) - ומצינו גם כן לעולם שהוא לזמן מוגבל כגון "לעולם היא ברשות האב עד שתכנס לרשות הבעל" (כתובות מ"ח)
לאחר שמביא המחבר את השיטות השונות בהרחבה הוא מסיק, שיש לשון לעולם שמשמעותו "תמיד", ויש לשון לעולם שמשמעותה לפרק זמן, ואז הוא מונה מקומות רבים בחז"ל בהם נאמר לעולם, ומשאיר ללומד והקורא, להבין בשכלו הוא, מה הוא "לעולם" של 'לתמיד', ומהו "לעולם" שהוא לפרק זמן, (הבנה שבה יכולים להשתתף כל יושבי שולחן השבת, ולהשתעשע בדברי התורה)
ואלה הם האזכורים של "לעולם" שמנה ה"פרדס יוסף" (על סדר הש"ס).

ברכות

"לעולם ירגיז יצר טוב על יצר הרע" (ה)
"לעולם ירוץ לדבר הלכה אפילו בשבת" (ו)
"לעולם יזהר בתפילת מנחה" (ו)
"לעולם ישלים פרשיותיו עם הצבור" (ח)
"לעולם יכנס שיעור שני פתחים" (ח)
"לעולם ידור במקום רבו שם לעולם יהיה ערום ביראה (טז)
"לעולם יעשה עצמו כתלמיד חכם" (שם)
"לעולם ישתתף בהדי צבורא" (כ"ט)
"לעולם ימוד את עצמו אם יכול לכונן" (ל)
"לעולם יתפלל במקום שיש חלונות" (ל"א)
"לעולם יסדר שבחו ואחר כך יתפלל" (ל"ב)
"לעולם אינו גר עד שימול ויטבול" (מ"ז)
"לעולם ישכים לבית הכנסת" (שם)
"לעולם יצפה לחלום טוב" (נ"ה)
"לעולם ישתדל לרוץ לקראת מלכים" (נ"ח)
"לעולם יהיה רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד" (ס)
"לעולם יהיו דבריך מועטין" (שם)
"לעולם ינהוג עצמו לפנות שחרית וערבית" (ס"ב)

שבת

"לעולם יזהר לישוב בעיר שישבתה קרובה" (י)
"לעולם אל ישנה בנו בין הבנים" (שם)
"לעולם יעסוק בתורה ומצוות קודם שימות" (ל)
"לעולם יהיה ענוותן כהלל" (ל)
"לעולם אל ילך במקום סכנה (ל"ב)
"לעולם יבקש רחמים שלא יחלה (שם)

ולכן יש להם ברכב חליפה וכובע מהוהים שהם מצאו באיזה פח בשכונה יהודית, ואותו הם לובשים כשהם נתקעים על אם הדרך... כך קל פתאום להבחין בגוי כושי ענק, שאי"א לטעות ב'יהדותו', עומד על אם הדרך לובש כובע סאמט, ומנופף בהתלהבות, מחכה ליהודי שיבחין ב'יהודי' שצריך עזרה..

'אתה כוננת מישרים', מצוות התורה הם הם, שמביאות לאחדות אמיתית, ולשלום אמת

מאת: הרב צבי גטקר

עֵזֶב תַּעֲזֹב עֲמוֹ (כגה)

בגמרא בבא מציעא הגמרא פוסקת מה קודם במצוות עזוב תעזב עמו, פריקה או טעינה, והגמ' אומרת כי פריקה עדיפה משום צער בעלי חיים.

כלומר, יהודי הולך בדרך ורואה שני חמורים רובצים, אחד תחת משאו, והבעלים שלו לא מצליח להרים אותו, והשני, רובץ ולידו כל המשא שנפל ממנו כבר, וצריך לעזור לבעליו לטעון את המשא, המצוה היא קודם כל לגשת למי שצריך פריקה, כי שם בנוסף ליהודי שיש צורך לעזור לו יש גם צער בעלי חיים, החמור לא מצליח לקום, ובעצם, צורת המטען כרגע מעמיסה ומציקה לו.

מוסיפה הגמרא, דין זה הוא רק אם שני בעלי החמורים שווים, אבל אם אחד מהם שונא שלו, למשל אחד שנוהג שלא כראוי בהרבה דברים, ולכן הוא שונא אותו, כדי להתרחק ממעשיו הנלוזים, בכזה מקרה יש להעדיף את החמור של השונא, משום שלכונן את יצרו עדיף, כיון שהוא כעת ודאי מעדיף לגשת לפריקה, בגלל ששם עומד יהודי היימיש עם קפוטת חשובה, וצריך עזרה, ולעומתו עומד איזה יהודי פושר.. עם לבוש תואם, והוא מבקש עזרה בטעינה, נו למי הוא יגש קודם וודאי לה הוא משלנו, אומרת הגמ' לכונן את יצרו עדיף, עדיף להקדים את הטעינה לפריקה, כדי לחנך את עצמו לעזור גם למי שאני לא רוצה לעזור.

גוי שלובש קפוטת

אגב במאמר המוסגר, באמריקה ישנה תופעה מוכרת של גויים שיש להם ברכב בגדים של חסידים לעת צרה, כלומר? כשאדם נתקע על אם הדרך באוטוסטרדה באמריקה, אין סיכוי שמישהו יעצור לו, א, כי למה לעצור לו, וב. זה מסוכן מאוד, הן מחמת הכביש הסואן, והן מחמת שלפעמים מדובר באיזה נוכל גוי שמנסה לגרום לאנשים לעזור לו, ואז תוך כדי עזרה הוא גונב להם מהרכב דברים חשובים.

אז מה עושים, הרי לחכות על אם הדרך באמריקה לעזרה מקצועית בתשלום זה משהו לא כ"כ סימפטי בלשון המעטה... מה הפתרון, הגויים זיהו כי יהודים עוצרים כשהם רואים יהודי בצרה, ולכן יש

להם ברכב חליפה וכובע מהוהים שהם מצאו באיזה פח בשכונה יהודית, ואותו הם לובשים כשהם נתקעים על אם הדרך... כך קל פתאום להבחין בגוי כושי ענק, שאי"א לטעות ב'יהדותו', עומד על אם הדרך לובש כובע סאמט, ומנופף בהתלהבות, מחכה ליהודי שיבחין ב'יהודי' שצריך עזרה..

מספרים לנו חז"ל על מצוה זו מעשה נפלא, ובכך מפרשים את הפסוק "ועוז מלך משפט אוהב, אתה כוננת מישרים, משפט וצדקה ביעקב, אתה עשית". היאך אתה כוננת מישרים, איך ע"י משפטי התורה, הקב"ה מיישר הדורים בין האנשים.

וכך מספר המדרש: שני חמורים עמדו זה לצד זה בתחנת העגלות, וכדרכם של בעלי עגלה, מתגלע מפעם לפעם ויכוח למי מגיע הנסיעה הקרובה, זה טוען אני כעת, וזה טוען אני כעת, ודיני נפשות שנו כאן, שהרי לא פעם האחרון בתור נשאר ללא פרנסה באותו היום, וללא פרנסה הפירוש ללא אוכל בבית.

והנה ראובן ושמעון עומדים זה לצד זה, לקוח מגיע ומזמין נסיעה, שמעון קופץ ואומר לו בא תעלה, ראובן חברו נדהם, וקורא בצעקה, שמעון עכשיו תורי, אני הגעתי לפניך לתחנה... אך שמעון לא מתייחס, מכניס לפה את המקטרת ויוצא, ראובן נשאר בשמש הקופחת כעוס ורוטן, מה זה אמור להיות, איך שמעון גונב אותו,

וראובן תופס את עצמו

לא עוברת דקה, וראובן הוא תופס את עצמו, אוי וי, מה עשיתי, עברתי על דאורייתא!. מה קורה לך ראובן, נהיית עבריין?, טוב הוא אומר לעצמו, לעזור לו אני חייב, אבל אני לא חייב לדבר איתו, הלך ואעזור לו בשתיקה..

הוא מבקש את סליחת הנוסע וחוזר חזרה אל המיקום של שמעון, הוא ניגש, ובלא אומר ובלא דברים, מרמז לשמעון כי הוא בא לעזור לו לטעון את העצים, שמעון נעמד בצד אחד והוא בצד השני ובשתיקה הם מעמיסים גזיר עץ אחד, שוב ניגשים לעוד גזיר, ובשתיקה מרימים עוד אחד, ואז ראובן מרגיש כי שמעון עוד שניה דוחף עליו את העץ, אז הוא אומר לו שימעלה' תיזהר לך ימינה, אויש, הוא דיבר איתו, טוב אין מה לעשות הוא לא רוצה שהעץ יפול לו על הבהון.

מרימים עוד עץ, ואז שמעון אומר בעדינות, ראובן תלך שמאלה אני לא מצליח להשים את זה במקום הטוב, וכך לאט לאט, בליט ברירה הם מדברים, וכשהכל מונח וקשור כאות, והם מתחילים להסיע את החמורים קדימה, אומר שמעון לראובן, האמת אני מתנצל, לא שמתי לב שהיום זה היה התור שלך, אבל ראובן שכבר כולו מוקף באור המצווה, אומר לא, עזוב שמעון, מה שיהיה היה, בא נשכח מהכל ונחזור להיות ידידים, עוד קילומטר וחצי בצד שמאל תזכיר לי אני אראה לך איפה מצאתי מקום מוצל לנוח..

עובר שבוע, ראובן חוזר הביתה, ובמקום להתיישב לארוחה הוא שוטף פנים, לובש 'בקיטשע' פרחונית ומתכוון לצאת, אשתו שואלת אותו, ראובן לאן אתה יוצא, והוא אומר, רבקה לא שמעת ששמעון אירס את הבת שלו?, אני יוצא לתנאים... ראובן היא אומרת, שמעתי ע"ז אבל מה זה שייך אליך? אתה לא במריבה איתו?

אוי, רבקה, עונה ראובן, מה את מזכירה נשכחות, אני ושמעון ידידים ותיקים, מה שהיה בינינו נשכח ונסלח.

אומר המדרש, מי הוא זה שיישר ושם שלו' ביניהם?, אתה כוננת מישרים', מצוות התורה הם הם, שמביאות לאחדות אמיתית, ולשלום אמת.

השמש קופחת וקופחת, והיא כבר מתחילה לנטות מערבה, וראובן בעל עגלה מבין, שאין ברירה ואם אין עבודה לפחות הוא ילך לבית המדרש וילמד קצת תורה.

אחרי מעריב הוא חוזר הביתה, בידיים ריקות

אחרי מעריב הוא חוזר הביתה, בידיים ריקות, לשולחן ריק, ולאשה וילדים שמחכים למה שהוא יביא --, במקום לאכול, הוא מספר על עגלון אחד שגנב לו היום את הפרנסה, וכו' וכו', אשתו מבינה בין הרטינות המבישות, כי המדובר הוא בשמעון, ידידו -מכעת- לשעבר של בעלה, שלא מצליח למחול, ולהבין, איך הוא עושה לי את זה, לא איתו דחפתי את העגלה בשלג לפני חודשיים, וחילצתי אותו מאסון?, לא אני הוא זה שהראתי לו את מרבץ המספוא חנים בדרך לעיר הגדולה?, איך הוא מעז לגנוב לי את הפרנסה, רשע, מרושע. למחרת מתייצבים שוב שמעון וראובן בתחנה, וראובן משתדל למצוא מיקום מרוחק משמעון, לוי ידיד ששם לב לשינוי הדרמטי, מתעניין, וראובן רק אומר כי אוי לרשע ואוי לשכנו, ולכן הוא מחפש שכנים חדשים... ותוך שעה כבר כל בעלי העגלה מודעים ליריבות החדשה שנקמה בתחנה..

עובר חודש, והנה בהגיע תורו של ראובן, מגיע זונדל סוחר העצים ומבקש הובלה לעיירה סמוכה, ושוב פעם שמעון קופץ ואומר לו אוקי, אין בעיה, חמש דקות ואני ע"י המחסנים שלך.

ראובן, זועם בכל ליבו, אבל הוא כבר יודע עם איזה 'גנב' יש לו עסק, והוא מחליט לא להתווכח, מייחל ללקוח אחר. ואכן חסדי והשגחת השי"ת, אחרי חצי שעה בא יהודי ומבקש נסיעה מרוחקת הלוך וחוזר, ראובן כבר מאושר כולו, ואומר בליבו, 'איך אמר הרב שטינמן: מויתור לא מפסידים, הנה היום ויתרתי, הרווחתי כפלים..'

הוא יוצא בעליזות לדרך וכבר אחרי העיקול הראשון הוא מזהה ששמעון במצוקה, מרחוק נראה עומד החמור של שמעון כשהעצים של זונדל, איך לומר, לא בדיוק עליו, יותר לא עליו מאשר עליו.

כשהוא מתקרב הוא רואה בקצה העין את שמעון, עומד נבון וחסר אונים, והוא ברננה צועק לחמור סע כבר, והם חולפים על פני שמעון.

המשך מעמוד 21 | הרב י. ארלנגר

"לעולם אל יספר בשבחו של חבריו (בב קס"ד)

"לעולם הוי קבל וקיים" (סנהדרין י"ד)

"לעולם אל יניח עצמו לידי נסיון" (שם)

"לעולם יקדים תפלה לצרה" (מ"ד)

"לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת" (ק"ז)

"לעולם ילמד במקום שלבו חפץ" (ע"ז י"ט)

"לעולם יגרוס ואפילו לא ידע מאי קאמר" (שם)

"לעולם ישים עצמו לדברי תורה כשור לעול וחמור למשא" (ה)

"לעולם תהא אימת מלכות עליך" (זבחים ק"ב)

"לעולם יאכל וישתה פחות ממה שיש לו (חולין פ"ד)

"לעולם ימכור שדהו ויקח עתודים (שם פ"ד)

"לעולם יהיו כל בני אדם חשובים לפניך כלסטים ומכבדן כרבן

גמליאל (מסכת כלה ודרך ארץ רבה פ"ה)

"לעולם תהא נאה בכניסתך ונאה ביציאתך וממעט בעסק ועסק

בתורה" (דרך ארץ רבה)

"לעולם זכות אבות קיימת" (ויק"ר ל"ו)

"לעולם ינהיג ב"ח מדות" (תנא דבי אליהו פי"ג)

"לעולם יהא ירא שמים מודה על האמת" (שם פכ"א)

הביט בו החזו"א וענה נחרצות: התורה היא כמו חשמל, היא המזרימה כח וחיות, היא המציאות האמיתית של החיים שלנו. אם יהיה מרכז גדול של תורה שיהיו בו הרבה ישיבות הרי זה כמו גנרטור מרכזי של חשמל רב עוצמה שבכוחו להחזיק את כל היישוב בארץ ישראל.

התורה היא נקודת החשמל של החיים... היא המניע של כל מציאותינו עלי אדמות

מאת: הרב ישראל היימן

יְאֱלֹהִים הַמְשַׁפְּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים (כא א)

הרב אברהם מרדכי לא ההין כמובן להמרות את ציווי המפורש של ראש גולת אריאל, בבקשת מחילה הוא ביקש רק להבין מדין תורה היא וללמוד אני צריך מדוע חושב החזו"א שצריך להקים את הישיבה דווקא בבני ברק. הסברא הלא נותנת שכאן בעיר ישנם מרכזי תורה וישיבות רבות ואולי מן הראוי דווקא להפריח את השממה בעוד מקומות?

הביט בו החזו"א וענה נחרצות: התורה היא כמו חשמל, היא המזרימה כח וחיות, היא המציאות האמיתית של החיים שלנו. אם יהיו נקודות חשמל קטנות הפזורות פה ושם לא יהיה מזה כל כך הרבה תועלת. לעומת זאת אם יהיה מרכז גדול של תורה שיהיו בו הרבה ישיבות הרי זה כמו גנרטור מרכזי של חשמל רב עוצמה שבכוחו להחזיק את כל היישוב בארץ ישראל. כח של חשמל מרוכז הרבה יותר גדול מכמה כוחות ומרכזים קטנים. כמובן שכפי שכל אחד יודע הוקמה הישיבה לבסוף באותו מקום עליו הצביע החזו"א.

בפרשתנו הסמוכה למתן תורה אנו קוראים על ריבוי המצוות שמקיפים את כל שטחי החיים. משה רבנו מעמיד לעם ישראל את מציאות החיים על פי התורה הקדושה. אין חלק אחד בכל שעות היום או בכל איזשהו אירוע בחיים שהתורה לא אומרת לנו מפורשות איך צריך לנהוג ומה מותר או אסור. במדרש מובא שיש מאומות העולם שאינם מבינים מדוע התורה

הרב אברהם מרדכי הרשברג היה תלמיד ישיבת יח"ל אצל מרנא המהר"ם שפירא בלובלין. אחרי מלחמת העולם השנייה הוא עלה לארץ הקודש ועסק רבות בפתיחתה ובייסודה של הישיבה מחדש כאן בארץ.

ביום מן הימים נכנס הרב אברהם מרדכי אל קודש הקדשים - חדרו של מרן החזו"א וצוק"ל לשאול כמה דברים בעניין הרעיון לייסד מחדש את ישיבת יח"ל המפורסמת בארץ ישראל. הוא שטח בפני החזו"א את התוכנית, שאל את אשר היה לו לשאול וביקש את ברכת החזו"א למהלך.

בין הדברים שאל אותו החזו"א היכן מתעתדת לקום הישיבה, לתשובתו שעדיין אין לה מקום מוגדר, אמר החזו"א להרב אברהם מרדכי שדעתו היא שכדאי להקים אותה בעיר התורה המתפתחת - בני ברק.

תקופה קצרה לאחר מכן נכנס הרב אברהם מרדכי לאחד מגדולי ישראל לדבר גם איתו על ענייני הישיבה. אותו גדול שלא ידע מדעת החזו"א אמר להרב אברהם מרדכי שכדאי להקים את הישיבה במקום בו אין עדיין מרכז תורני, כדי להפיץ בעוד מקומות בארץ תורה ויראה. "כנראה סביב הישיבה תתפתח קהילה ואנשי תורה וממילא כדאי לייסד את הישיבה במקום מרוחק יותר מהמרכז שם כבר קיימים מרכזי תורה גדולים".

סברתו של אותו אדם גדול התיישרה על ליבו של הרב אברהם מרדכי והוא אכן החל לחפש מקום לישיבה באחת מערי הארץ המרוחקות, הוא נסע לצפת ולרחובות ולעוד מקומות עד שעל הפרק עמדו כמה הצעות מעשיות.

יום אחד הוא נכנס שוב לחזו"א

יום אחד הוא נכנס שוב לחזו"א להתיעץ, בין הדברים הוא סיפר על ההתקדמות בכל המישורים כולל בבחירת המקום. תוך כדי הדברים הציע לו החזו"א לצאת לטייל מעט ברחבי המושבה בני ברק. הם הילכו יחד ושוחחו בדברי תורה, בשלב מסוים כאשר הם הגיעו לשכונת 'זיכרון מאיר' הנבנית היכה החזו"א במקלו על חלקת אדמה גדולה ואמר להרב אברהם מרדכי נחרצות: כאן תקום הישיבה!

בריאית העולם הייתה על פי התורה לא שייך להתנהל ללא הוראותיה בשום תחום. כמו שברור שאי אפשר להפעיל מכשיר חשמלי אם מתח החשמל בו נמוך מהצורך שלו להתקיים ולפעול כך לא שייך שהתורה ומצוותיה יהיו זעיר פה זעיר שם בחיינו.

צריכה 'להתערב' בכל דבר... בעיניהם מספיק שהתורה תתן את אורחות החיים הכלליים ותשאר שמימית ועליונה ולא תכנס לפרטים קטנים שכביכול מגשמים את המציאות שלה. אבל הם אינם מבינים את הסוד האמיתי. התורה היא נקודת החשמל של החיים... היא המניע של כל מציאותינו עלי אדמות. כיון שכל

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי יהושע מישקובסקי והגאון רבי איסר זלמן שוב

הללו לא מתייחסים למה שאני מרגיש עכשיו אלא למה שרבי ניסים גאון הרגיש, ואין כאן חשש שקר.

השיב לי מרן, "אדרבה, אם תגיד כך, יהיה זה 'מחזי כשיקרא', כאילו כל הדברים האחרים שאתה אומר בתפילות כל יום, אתה כן אומר ומרגיש כך באמת, ורק עם הווידוי של רבי ניסים גאון יש לך קצת בעיה שאתה צריך לפתור..."

שוב היה מעשה שבא לפני מרן איש חינוך חשוב, שביקש להתיעץ עם רבינו איך אפשר להכניס 'טעם בתפילה' לבחורים צעירים. הביט בו מרן ושאל, לך עצמך, אתה בטוח שיש לך טעם בתפילה?"

הגרא"ז שוב: יהודי אחד, תושב ציריך המסתופף בחצה"ק אלכסנדר, היה מגיע רבות לארץ ישראל, ובכל פעם שהגיע היה נכנס גם לרבינו כדי לקבל את ברכתו.

באחת הפעמים שהגיע, אמר מאן דהו מבני הבית למרן שהנה היהודי הזה מציריך נמצא פה, והוא בא במיוחד לארץ כדי להתברך מפי ראש הישיבה. ראש הישיבה הגיב בקרירות שלא כהרגלו ובקושי התייחס אליו באותה הפעם, כי זה לא היה אמת, והוא בא לארץ מסיבות נוספות.

אחרי תקופה הוא שמע שמרן נחלש מאוד, והתעורר אצלו חשש כבד שבנו הקטן לא יזכה להתברך מפי מרן, לכן הזדרז לבוא ארצה במיוחד כדי שמרן יברך את בנו. כשביקש להיכנס למרן, ביקש שלא יגידו לראש הישיבה שהוא בא במיוחד, כי בפעם הקודמת זה לא עלה יפה... אמרנו לו, אדרבה, אם זאת האמת צריכים להגיד למרן וזה לא יפריע לו, כי אין בזה שינוי מהאמת. ואכן אמרנו למרן שהוא בא במיוחד, והפעם קיבלו מרן במאור פנים מיוחד וברך אותו ואת בנו בחביבות מופלאה יותר מהרגלו.

"הוא אשר דיברנו", מסכמים הגר"י מישקובסקי והגרא"ז שוב, "אצל מרן, הסלידה מהשקר היתה מוחשית, והורגשה היטב בכל סביבותיו. ולוואי ונזכה להידבק במידה זו של בריחה מהשקר ורדיפה מתמדת אחר האמת."

מסירות כמו זו של אברהם אבינו שקפץ לתוך כבשן האש? מבחינתו כל מה שנמצא בדרגה פחותה מזה, לא נקרא מסירות נפש...

שאל ר' שמעון את מרן איך עברה הטיסה

על כל פנים, פעם אחת זכיתי לשמוע אותו מגדיר יהודי שהוא בדרגה של מסירות נפש, וכך היה מעשה:

נסענו עם מרן בנסיעה האחרונה שלו לארה"ב כדי לחזק את הקהילות היהודיות בגולה, ובדרך ישב בסמוך אליו הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, שנסע לארה"ב לגיסו כספים עבור ישיבת מיר. במהלך הטיסה עקב מרן בעניין רב אחר הנהגותיו של רבי נתן צבי שהיה שקוע כל כולו בלימוד התורה במשך הנסיעה. כשירד מהמטוס, קידם את פניו הנגיד הרבני ר' שמעון גליק, שמימן את הנסיעה של מרן באותה פעם כמו בכל המסעות האחרים שלו שמומנו על ידי הרב גליק.

שאל ר' שמעון את מרן איך עברה הטיסה, ומרן השיב לו בשמחה "נסעתי היום עם יהודי 'מוסר נפש'", כלומר רבי נתן צבי פינקל. ר' שמעון שהיה מבאי ביתו של מרן ידע היטב שהוא תמיד מבטל את השימוש במינוח של 'מסירות נפש'. הוא שאל את מרן: מסירות נפש??? הרי הראש ישיבה תמיד מתנגד לשימוש בביטוי הזה!". השיב לו מרן ראיתי את רבי נתן צבי, וראיתי מסירות נפש מה היא, ואתה יודע למה אני אומר שהוא מוסר את הנפש? כי אין לו גוף בכלל, 'קין גוף האט ער נישט', ממילא מה הוא מוסר? את הנפש! רק את זה יש לו".

הגר"י מישקובסקי: "סיפרתי למרן שכשאני אומר בנוסח 'יום כיפור קטן' את הווידוי הגדול של רבי ניסים גאון, אני מרגיש שלא בנוח לומר את המילים שבאתי לפני הקב"ה "בחלחול ביראה במורא ברתת", מאחר ואני לא מרגיש שאני באמת מתחלחל ומתמלא יראה ורתת, וממילא יש פה חשש של דובר שקרים חלילה, ואולי ראוי לעשות מה ששמעתי שיש עושים, שלפני הווידוי הם מוסיפים הקדמה קצרה: "כך היה אומר רבי ניסים גאון", וממילא כל הלשונות

שמענו (ותחי) נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

האם יש חיוב 'שביתת עבד' כשאצל האדון חול ואצל העבד שבת? וכלפי איזה גוי יש איסור 'אמירה לגוי' מדאורייתא?

להבנת נושא 'שביתת עבד' בשבת, נקדים: עבד גוי מכוּנה בפי חכמינו ז"ל 'עבד כנעני'. וישנם שלושה סוגים של עבד גוי - א. עבד שנקנה על ידי האדון ללא תנאים; ודינו, שאם ניאות למול ולטבול ולהיות בכלל העבדים הכשרים, מלים ומטבילים אותו לשם עבדות, והוא חייב בכל מצוות התורה מלבד אלו שהאשה פטורה מהן. ואם עד שנים עשר חודש מעת קנייתו טרם ניאות לכך, חובה על אדונו למוכרו לגוי. ב. עבד שהתנה עם אדונו בשעת קנייתו שלא ימול ויטבול, אך מקבל עליו את שבע מצוות בני נח; ודינו, שמוותר להחזיקו לצמיתות למרות שאינו נמול ואינו טובל, והוא חייב בשבע המצוות בלבד. ג. עבד שהתנה עם אדונו שלא ימול ויטבול, ואף אינו רוצה לקבל עליו שבע מצוות בני נח, ועובד עבודה זרה; ודינו, שבארץ ישראל אסור להחזיקו כלל, אך בחוץ לארץ מותר להחזיקו.

ולענינו: נאמר בתורה, "וְיִוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹהֶיךָ... לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ כָּמוֹךָ". ופירשו חכמינו ז"ל, ש'עבד' זה הוא עבד שנמול וטבול לשם עבדות, וקיבל עליו את מצוות העבדים, שהן, כאמור, כל מצוות התורה מלבד אלו שהאשה פטורה מהן. ומצוות השבת, בודאי היא בכלל המצוות שעבד חייב בהן, אלא שהתורה מוסיפה בפסוק זה חיוב מיוחד לאדון, למנוע את עבדו מעשיית מלאכה בשבת אף לצורכו של העבד עצמו. ואם העבד נמצא במקום שבו השבת נכנסת בשעה מוקדמת יותר מבמקום שבו נמצא האדון - הסתפק הגרש"ז אויערבך זצ"ל אם האדון מצווה בשביתת עבדו בשעות שבמקומו עדיין חול.

ופסוק נוסף נאמר בתורה בנוגע ל'שביתת עבד': "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבַּת... וְיָנַח שָׁן אִמְתְּךָ וְהִגֵּר". ופירשו חכמינו ז"ל, ש'שָׁן אִמְתְּךָ' הוא עבד שלא נמול ולא טבול לשם עבדות, ו'גר' - פירושו 'גר תושב'. ועבד כזה, וכן גר תושב, רשאים לעשות מלאכה בשבת לצורך עצמם, ואין אפוא כוונת פסוק זה לאסור עליהם מלאכה בשבת, אלא לאסור על ישראל לומר להם לעשות מלאכה בשבת עבור ישראל. כלומר, שבניגוד לאיסור 'אמירה לגוי', שהוא מדרבנן, איסור האמירה לעבד זה ולגר תושב - הוא מדאורייתא. ובנוגע לאדונו של עבד זה - מאחר ובדרך כלל עבד עושה את מלאכתו עבור אדונו, חובה על אדונו למונעו מעשיית מלאכה אף כאשר עושה את המלאכה מעצמו ולא ציָוהו אדונו לעשותה; ורק אם ידוע וניכר שהעבד אינו עושה את המלאכה עבור האדון, אין חובה למונעו. ונחלקו הפוסקים, אם חובה על האדון למונעו גם מעשיית מלאכה דרבנן.

ויש אומרים, שעבד שלא קיבל עליו לקיים את שבע מצוות בני נח, רק אדונו מוזהר שלא לצוותו לעשות מלאכה, וכן למונעו מעשיית מלאכה עבורו, משום שנאמר "וְיָנַח שָׁן אִמְתְּךָ", כמובא לעיל; אבל ביחס לכל ישראל הוא כגוי גמור, אשר האיסור לומר לו לעשות מלאכה הוא רק מדרבנן. ויש אומרים, שאף לאדונו אין כל ציווי מיוחד כלפיו, ודינו כגוי גמור, והכתוב "שָׁן אִמְתְּךָ" - מתייחס רק לעבד שקיבל עליו שבע מצוות. ולמעשה, יש להחמיר כדעה הראשונה; אך יתכן שרק האדון צריך להחמיר כדעה ראשונה, וישראל אחר רשאי להקל.

מהי משמעות המעמד של 'גר תושב'?

האם יתכן שגר תושב חייב בשמירת שבת?

כפי שלמדנו, גוי המקבל עליו לקיים שבע מצוות בני נח, ושלא לעבוד עבודה זרה אפילו ב'שיתוף' - שהיא עבודה המותרת לשאר הגויים - מכוּנה 'גר תושב'. ופירושו של כינוי זה, שאסור לישראל לאפשר לעובדי עבודה זרה לשבת ביניהם בארץ ישראל, וזה שקיבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה

בכל צורה שהיא, מותר לאפשר לו לשבת בארץ ישראל, ועל כן נקרא תושב. ולמרות שכל גוי מחויב בשבע מצוות בני נח, קבלתו הפרטית של גוי זה לקיימן מקנה לו מעמד של גר תושב. דינים רבים נאמרו ביחס לגר תושב, ואחד מהם - שישראל מצווים להחיותו, כלומר, להצילו ממוות, לרפאותו, ולתמוך בו אם הֶעָנִי.

ויש מהאחרונים שנראה מדבריו, שגר תושב שקיבל עליו לקיים מצוות נוספות מתחייב גם בהן. ולדעתו, למרות שלגוי ולגר תושב אסור לשבות בשבת, גר תושב שקיבל על עצמו גם את שמירת השבת, רשאי וחייב לשבות בשבת. ואף לדעה זו, דין זה של קבלת מצוות חלקית אמור רק ביחס לגר תושב, אבל גוי הבא להתגייר ולהיות חלק מכלל ישראל, אינו נחשב כישאל עד שימול ויטבול לשם גרות, ויקבל עליו את כל תרי"ג המצוות הכתובות בתורה עם כל פירושי חכמינו ז"ל בהן, ללא יוצא מן הכלל.

ובזמן הזה, שאין דיני שנת ה'יובל' נהוגים - נחלקו ראשונים, אם נהוגים דיני גר תושב, וכן דיני עבד שאינו נמול וטובל לשם עבדות, אשר דינו כגר תושב. אבל דין עבד שרצונו למול ולטבול לשם עבדות, ולקבל עליו את כל המצוות שאשה חייבת בהן - לכל הדעות נהוג גם בזמן הזה; ואף לקולא, דהיינו שממזר ישראל רשאי לישא שפחה, וממזרת רשאית להנשא לעבד. אולם, במדינות שבהן יש 'דינא דמלכותא' שאסור [לפחות לישראל] לקנות עבדים - נחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שעבר ישראל על דין המלכות וקנה עבד, האם גופו של העבד קנוי לו, וממילא אדונו מצווה על שביתתו בשבת, או שדינו כמשֶׁרֶת שכיר בעלמא.

האם מותר להניח מחט על גבי בהמה היוצאת לרשות הרבים? ומדוע מותר לאפשר לבהמה לצאת בשבת לרשות הרבים עם רסן?

נאמר בתורה: "וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ", ודרשו חכמינו ז"ל, שאדם מצווה שכל בעלי החיים שברשותו - חיות, בהמות, עופות ודגים - ישבתו בשבת מהמלאכות האסורות לאדם; ומצוה זו מכונה 'שביתת בהמתו'. ולמרות שזו מצוות עשה ש'הזמן גרמא', נשים מצוות בה, ככל איסורי שבת. ויש שכתבו, ששביתת בהמתו היא מצוות לא תעשה, הנדרשת מהכתוב: "וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שִׁבְתָּ... לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אִתָּה... וּבְהִמָּתְךָ". ונחלקו הראשונים, אם יש מצוות שביתת בהמתו ביום טוב, והרמ"א פוסק כדעת המקלים, אך למעשה, יש להחמיר. ברם, אף לדעת הסוברים שביום טוב אין מצוות שביתת בהמתו - אסור מדרבנן להוציא משא על גבה לרשות הרבים, משום שזהו מנהג חול, וכן כדי להימנע מהשימוש בבעלי חיים האסור בשבת וביום טוב.

והדוגמה המצויה של איסור 'שביתת בהמתו' בזמננו, היא במלאכת 'הוצאה' - שכשם שאסורה מלאכת 'הוצאה' לאדם, כך אסור לאפשר לבהמה לצאת בשבת לרשות הרבים כאשר מונח על גבה משא. ואף אם מונח על גבה חפץ שאינה חשה בו כלל, והוצאתו נעשית כ'מתעסק' בעלמא, וכגון שמונחת על גבה מחט - דעת הגרש"ז **אויערבך זצ"ל**, שאסור לאפשר לה לצאת עמו לרשות הרבים. ועם זאת, מותר לאדם לאפשר לבהמתו ולכל בעל חיים שברשותו לצאת בשבת לרשות הרבים עם אביזרי שמירה - רסן, אפסר, רתמה, וכדומה - משום שהם נחשבים כבגד וכתכשיט לאדם, אשר אין בהם איסור 'הוצאה'. היתר זה מוגבל דווקא לאביזר שמירה שבו מקובל להוציא בהמה זו לרשות הרבים בימות החול, אבל אביזר שמירה שאין בו די עבור בהמה זו, או שהוא מוגזם לחלוטין ביחס לבהמה זו - אינו נחשב כבגד, ואסור לאפשר לבהמה לצאת עמו. והדבר תלוי באופיו הכללי של מין הבהמה, ובאופיה הפרטי של הבהמה.

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

טועמיה

טעמיות והגיגים מתוך הפרשה

ממתין היצה"ר עד שהוא מוצא עוד איזה איש

אל תשת ירך עם רשע להיות עד חכם. (כג, א)

בהקדמת האמרי יוסף, לספר ליקוטי תורה והש"ס, (זידטשוב) כותב: זקני אבי אבי הרב הקדוש מו"ה צבי הירש זללה"ה אשר שימש כו"כ צדיקים וקדושים, ושימש הרבה את הרה"ק מוה"ר משה מפשעוורסק זללה"ה, סיפר לאבי הרה"צ זללה"ה פירוש הפסוק אשר שמע מהרה"ק מהר"מ הנ"ל.

אל תשת ירך עם רשע להיות עד חכם, דהנה כאשר היצה"ר עולה למעלה ומסמין ח"ו על האיש הישראלי אינו נחשב כ"כ, כי הוא רק עד אחד, והתורה אמרה עפ"י שנים עדים יקום דבר, ע"כ ממתין היצה"ר עד שהוא מוצא עוד איזה איש אשר הוא מלשין ומדבר לשה"ר על חברו, ואז הוא מצרף עצמו עם האיש הזה להעיד עליו. וזה שהזהיר הכתוב אל תשת ירך עם רשע להיות עד חכם, היינו עם היצה"ר כנ"ל.

כך אמר הרופא נענה הגר"א אבל לא כן אמרה תורתנו הקדושה

רק שבתו יתן ורפא ורפא (שמות כא יח).

על פסוק זה אמרו בנמרא (בבא קמא פה): "תני דבי רבי ישמעאל, ורפא ורפא, מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות".

מעשה היה באחתו של רבינו הגר"א שחלה בנה והגיע עד שערי מות ר"ל, באה לפני אחיה הגאון, ודמעתה על לחייה בבקשה שיתפלל עבורו, אמר לה כן אעשה אחותי השם יתברך ישלח לו רפואה שלמה חזרה ואמרה: אבל אחי יקירי, הרופא כבר אמר נואש לחייו. 'כך אמר הרופא' נענה הגר"א אבל לא כן אמרה תורתנו הקדושה, התורה אמרה: "ורפא ורפא" מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות "לרפא בלבד ניתנה הרשות לרופא", אבל לומר נואש לחייו אין לרופא רשות, לכן איפוא לשלום, ואל תניאשי מן הרחמים והחותך חיים לכל חי ירפא את בנך ברפואה שלמה במהרה.

שקר | מדבר שקר תרחק (כג ז)

באופן שיש להניח שאם היה בא לידי דבר כזה היה עושה אותו, כאלו וכיוצ"ב מותר להוסיף. (קובץ תשובות)

כאשר הגרש"ז היה מאכיל את הילדים הקטנים כדי לזרזם לאכול

בספר שלמי מועד מובא, שהגרש"ז אויערבך נשאל האם מותר לשקר ולהמציא סיפורים כדי לתת מוסר לתלמידים, ולדוגמא לספר לתלמידים על מקרה שכביכול קרה לילד בגילם, כדי שיוכלו להזהרות עם המקרה וללמוד ממנו ולקבל את הדברים, והשיב שמותר לעשות כך כשזה לתועלת חינוך התלמידים.

עוד כתוב שם שבנו הג"ר ברוך סיפר, שכאשר הגרש"ז היה מאכיל את הילדים הקטנים כדי לזרזם לאכול, לפעמים הוא היה שר להם שירים (של סדר פרשיות השבוע או סדר הדורות) או מספר להם סיפורים, והסיפורים היו תמיד נגמרים בכפית האחרונה של האוכל.

ודעת הגר"ח קניבסקי שאין לשקר ולספר לילדים על מקרים שאירעו כביכול לילדים בני גילם כדי שיוכלו ללמוד מהם. ואמר שכשהם היו רוצים מהאבא (הקה"י) שיספר להם סיפור יפה, היה מקדים לפניו כן ואומר: תדעו שסיפור זה מקורו מהראש... והיה מספר כדי לתת לנו מושגים ביראת שמים. (דרך שיחה)

הגרש"ז אויערבך נשאל ע"י מגיד שיעור האם מותר לו לספר בשיעור מעשה שלא היה, כדי לעורר בלב השומעים את ההלכה למעשה בצורת סיפור, והשיב שמותר, וגם התרומת הדשן כתב שאלות למעשה שלא היה, וכן רואים מכמה גמרות.

מדבר שקר תרחק

[פעמים שהבן מחכים את אביו, אני היה לי לעשות כן. רש"י], אך אל תעשה כך שנאמר למדו לשונם דבר שקר וגו'.

והקשה הגר"ח שאיך לא עלה בדעת רב לעשות כן עד ששמע מבנו, והלא דבר פשוט הוא, וכתב שצ"ל שרב היה מושרש כ"כ במדת האמת שלא עלה בדעתו כלל שאפשר לשנות מהאמת.

לקבוע בספר סיפורים על גדולים וצדיקים דברים שלא היו במציאות

בארחות רבינו כתוב ששאלו את הקהילות יעקב אם מותר לספר לילדים סיפורי צדיקים כדי לחנכם בדרך הצדיקים אף שהסיפורים אינם אמיתיים, ואמר שאסור, ורק סיפורים אמיתיים מותר לספר להם.

ודעת הגר"ש אלישיב שלקבוע בספר סיפורים על גדולים וצדיקים דברים שלא היו במציאות 'לאו אריך למעבד הכי', וכבר כתב הט"ז (על מש"כ השו"ע בס"י שד"מ שמזכירין מידות טובות שבו ומוסיפין בהם קצת) מה לי שקר מעט מה לי שקר הרבה, אכן אפשר להוסיף

כל מחשבותיו ודבריו יתקיימו

בספר חסידים כתוב שכל הדובר אמת ואינו רוצה לחשוב שקר ולא לדבר שקר, אפי' דברים שיחשוב ושידבר אע"פ שלא יתכוון להם, כל מחשבותיו ודבריו יתקיימו שנאמר ותגזר אומר ויקם לך.

ומבואר שהנזהר מלשקר יתקיימו כל ברכותיו, שכמו שהוא נזהר שלא ישקר גם מן השמים שומרים שכל מה שיאמר יהיה אמת ויתקיים. (ארחות יושר)

בתדא"ז כתוב הכל ברא הקב"ה חוץ מן מדת השקר ומדת העולה שלא ברא ולא עשה אותם הקב"ה. וביאר הגר"ח קניבסקי שהכוונה היא שכל המדות הרעות יש בהן לפעמים צורך, אבל מדת השקר אם בנ"א לא היו חוטאים אין בזה שום צורך.

כתב השל"ה הקדוש, שמצינו ד' מינים, דומם, צומח, חי, מדבר. לכ"א יש מעלה על חברו, ומעלת האדם על כולם נקרא חי מדבר, וכפירוש רש"י, "ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב' ז) מתרגמינן לרוח ממלא. ואם האדם חוזר מדיבורו, ואומר ואינו עושה, וכל שכן שמחליק דבריו, א"כ מה יתרון לו על בעל חי בלתי מדבר, כי עילוי ויתרון האדם תולה בדיבור, ואם דיבור אין כאן, אדם אין כאן, אלא נמשל כבהמות נדמה. בגמרא ביבמות (ס"ג.) מסופר שאשתו של רב היתה מצערתו, כשאמר לה תעשי לי נזיד עדשים היתה עושה לו מין קטנית, וכשביקש ממנה שתעשה מין קטנית היתה עושה נזיד עדשים, וכשגדל חייא בנו היפך לה את בקשת אביו, וכשסיפר זאת לרב רב אמר לו שזה מה שאנשים אומרים 'דנפיק מינך טעמא מלפך',

ויש בפסוק ה' תיבות לומר לך שכל הדין דין אמת לאמתו כאלו קיים ה' חומשי תורה

אֲשֶׁר תִּשִׂים לְפָנֶיךָם בְּגִמ' דקדוקי התורה ודקדוקי סופרים.
ויש בפסוק ה' תיבות לומר לך שכל הדין דין אמת לאמתו כאלו קיים ה'
חומשי תורה וכאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית
אֶל הַדָּלָת. לומר שישמור בית אדוניו
פְּרָצָע. עולה כמנין ת' שהשם גאלנו אחר ת' שנה משעבוד מצרים והוא
הלך ונשתעבד אח"כ. לפיכך ירצע במרצע
אִם יָקוּם. הפסוק הזה מתחיל בא' ומסיים בא' ירפא. לומר לך שהקב"ה
שולח יסורים על האדם וגוזר עליהם שילכו לאותו יום ולאותו שעה
אִךְ אִם יוֹם. הפסוק הזה מתחיל בא' ומסיים בא' לומר שצריך שיחיה
מעט לעת
אִם לֹא נִמְצָא הַגֵּב וְנִקְרַב. ר"ת 'אליהו' רמז לב' שהפקידו אצל א' זה ק'
וזה ר'. וזה אומר ר' שלי וזה אומר ר' שלי, כיון שאינו נמצא מי שרוצה
לגזול יהא מונח עד שיבא אליהו
אִם לֹא נִמְצָא הַגֵּב. בגימט' הוא בעצמו גנבו
לֹא תִשְׁמֹן עֲלָיו נֶשֶׁךְ. בגימט' אחד הלוח והמלוה ואחד העדים והסופר
ואחד הערב עוברים בלאו
לְפָלֵב תִּשְׁלִיכֶנּוּ אוֹתוֹ. וסמך ליה לא תשא שמע שוא כל המספר לה"ר
ראוי להשליכו לכלבים

וְאֵלֶּה. נוטריקון וחייב אדם לחקור הדין
מִשְׁפָּטִים. נוטריקון הדין מצווה שיעשה פשרה טרם יעשה משפט
אֲשֶׁר. נוטריקון אם שניהם רוצין
תִּשִׂים. נוטריקון תשמע שניהם יחד מדברים
לְפָנֶיךָם. נוטריקון לא פני נדיב יחד התנכר מהם.
סמך משפטים ללא תעלה במעלות', לומר הו מתונים בדין כלומר לא
יעלו אלא ילכו במתון. מעלות בגימ' מתונים.
וסמך משפטים לאלוהי כסף לומר שלא ימנה דיין בשביל ממון.
וכתב לעיל מיניה כי הרבך הנפת עליה שצריך הדין לראות כאלו חרב
מונחת לו על ירכיב.
וסמך דינין לעבודה שהם מג' שהעולם עומד עליהם
וסמך אותם למזבח לומר כל המעמיד דיין הגון כאלו בנה מזבח היפך ממי
שמעמיד את שאינו הגון כאלו נוטע אשרה אצל המזבח
וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר. ס"ת 'מרה' שנצטוו על דינין במרה
וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִׂים. ס"ת 'מרמה' שאם יבא דין מרומה לפני
הדיין יחקור וידרוש כדי להוציאו לאמתו
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר. מ' דמשפטים ותניב אשר נוטריקון אלו מנעל שופר
רצועה

פנינים מתוך פירוש 'בעל התרומים' על הפרשה

לשאלול היאך יכול הצדיק להלוות כל היום? מנין לו כל כך הרבה כסף?

אֶת מִסְפַּר יְמֵיה אַמְלֵא (כ"ג - כ"ו)

רבי אברהם אורנשטיין זצ"ל (תלמיד החתם סופר) מספר בהקדמה לספרו
"דברי אברהם" את המעשה הבא: פעם אחת הוא ראה את ה"חתם סופר"
טרוד מאוד, הוא שאל לשלמו וה"חתם סופר" התמרמר על כך שטרדות
הקהילה וניהול הישיבה על מאות תלמידיה מונעות ממנו השגחה על בניו
כראוי. והוסיף 'ראה בני שמעון... זה כמה שבועות שאיני יכול לתהות על
קנקנו במה שלומד. ומה אעשה אפוא?'

אמר לו ה"דברי אברהם": בפסוק אומר: "לא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש
לחם, כל היום חונן ומלווה וזרעו לברכה" ויש לשאול היאך יכול הצדיק
להלוות כל היום? מנין לו כל כך הרבה כסף? ומדוע נאמר 'כל היום'?

אלא מדובר בצדיק שמלווה לציבור את כל יומו בניהול ענייני הקהילה
והרצפת תורה לתלמידיו, ולא נשאר לו שום זמן... ואם כן מה יהיה עם בניו
ואנשי ביתו? כיצד הוא יטפל בחינוכם? על זה באה ההבטחה 'זרעו לברכה'
זכות וזכויו הרבים תעמוד לו שהקב"ה יברכם בתורה וביראת שמים. ובוה
הניח דעתו של מרנא החת"ס. לימים ביאר בזה ה"חתם סופר" זיע"א את
הפסוק כך: "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך" ומובא בגמרא שזו ברכה
'שלא תהיה עקר מן התלמידים' ואם כן מה יהיה עם ההשגחה על בניך?
הרי לא יישאר לך זמן עבורם? ועל כך יש הבטחה מהקב"ה "את מספר ימך
אמלא", את הזמן שאתה נותן לאחרים אמלא ואשגיח על בניך שיהיו לברכה.

אי אפשר לדון בשבת כיון שגם הגהינום שובת בשבת קודש

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יָהִיה לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שְׁבַתוֹן
בספר "תפוחי חיים" מובא. תשי"ם נוטריקון ש'שת ימים תעשה מלאכה,
רמז שדנין רק בימות החול ואין דנין בשבת, ויש לומר בצחות הטעם, כיון
שאמרו חז"ל שהדיין צריך לראות בשעת הדין כאילו גהינום פתוח תחתיו,
אם כן אי אפשר לדון בשבת כיון שגם הגהינום שובת בשבת קודש.
ובספרים הקדושים מובא, שזמן היציאה מהגהינום היא בשעה שצאצאיו
עורכים שולחן שבת, ומכאן המנהג להקדים עריכת שולחן השבת.

הלא גרם לו גם ביטול תורה והימנעות מעדות ה', ומדוע לא יהיה חייב אף על דברים אלו?

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנָקָה
הַמִּקְדָּה רַק שְׁבַתוֹ יִתֵּן וְרִפְאָ יִרְפָּא (כא, יט).

שואל בספר "כרם צבי", יש לעיין הלא גרם לו גם בטול תורה והימנעות
מעדות ה', ומדוע לא יהיה חייב אף על דברים אלו?
ומתירן שיש לומר, כי באמת נשאר חוב על המכה בגין בטול תורה של
המוכה, אלא ש"אם יקום ויתהלך בחוץ" אם המוכה לא רק שאינו נאנח
ומצטער על ביטול התורה שהיה לו בימי חוליו ואינו משתדל למלאות את
שהחסיר, אלא בעודו על משענתו מתהלך בחוץ, חבר ללצים והולכי בטל,
ומחפש לדעת מה התחדש, מורה הוא בעצמו כי המכה לא אשם בבטול
התורה שלו ולכן "ונקה המכה", לא חייב המכה על בטול התורה אלא "רק
שבתו יתן ורפא ירפא", ישלם לו רק את הנזק החומרי ולא הרוחני..

בהתחלה הוא מקלקל, ואחר כך מתקן מה שקלקל בהתחלה

רַק שְׁבַתוֹ יִתֵּן וְרִפְאָ יִרְפָּא (כא, יט).

מרח הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי היה אומר
בדרך צחות, אצל הקב"ה כתוב "אני ה' רופאך"
פעם אחת, ואילו גבי רופא בשר ודם כתוב "ורפא ירפא" פעמיים, בהתחלה
הוא מקלקל, ואחר כך מתקן מה שקלקל בהתחלה.
רבינו הכהן הגדול מראדין היה אומר שבפרשה הקודמת נאמר "אני ה'
רופאך" בפ"א רפוייה. וכאן ברפואת בשר ודם נאמר פעמיים בפ"א דגושה.
אומר החפץ חיים, שרפואת ה' רפוייה, כהרף עין ללא יגיעה ועמל, אך
רפואת בשר ודם היא קשה ומייגעת. ועל כן בתפילתנו אנו מדגישים: רפאנו
ד' ונרפא". שנוכה לרפואה מרופא כל בשר ומפליא לעשות.

הוא הופתע לשמוע קול דובר אליו באידיש מעבר לקו "דא רעדט שך - מדבר שך"

המדרש בשיביה. מדרוך הפנימייה, בן תורה יקר - היחיד שהיה ער באותה שעה נענה לטלפון. הוא הופתע לשמוע קול דובר אליו באידיש מעבר לקו.

"דא רעדט שך - מדבר שך", אמר הקול.

מדרוך הפנימייה לא ידע איך לפרש את הדברים, וסבר שוודאי מישהו חומד לו לצון. אולם הדובר המשיך בשיחה ברצינות וביקש לדבר עם הבחור שבשמו ציין. רק בשלב זה החל המדרוך לחשוב שמא בכל זאת גדול הדור הוא זה מעבר לקו.

הוא רץ להעיר את הבחור המבוקש, זה התנער משנתו והרים את השפופרת - ומעברה שמע את הרב שך בכבודו ובעצמו. גדול הדור ביקש לשמוע פרטים על מצבו ונתן את עצתו הנבונה. ברבות הימים נעשה אותו בחור בן תורה חשוב, שמפאר את עם ישראל.

(הגאון רבי יהושע לייף שליט"א מתוך הספר "בהיכלם")

יבוא משה ויטפר לעם את כל דברי ד' (כד ג)

'הוריו של תלמיד בישיבה (אמריקאי) שבה לימדתי, לחצו עליו מאוד שישבו לביתו ויתחילו ללמוד בקולג', אך הוא רצה להמשיך ללמוד בארץ ישראל שנה נוספת. הבחור היה נתון בדילמה, ולכן נסעתי עמו לבקש את עצתו של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

כשהגענו עמל ראש הישיבה על הכנת השיעור כללי שמטר באותו ערב, ואי אפשר היה להיכנס אליו. הגבאי הסביר לנו שבימים שהרב שך מוסר שיעור כללי, מוקדש כל רגע להכנת השיעור בשקיעות עצומה, ועל כן אין קבלת קהל בימים אלו.

צר היה לי לשמוע זאת; הזמן פעל לרעתנו - ומחר בבוקר מוכרח היה הבחור להגיע להחלטה סופית. בלית ברירה חזרנו לירושלים בידיים ריקות... בחלומותי הפרועים ביותר לא דמיינתי את שעתיד להתרחש. בבוקר המחרת בשעה שש וחצי, צלצל הטלפון הציבורי מחוץ לבית

והרבי עשה עצמו כרציני ושאל אותו בכל רהיט,

מאיזה סוג עץ בנו את הארון הזה? ובאיזו מדינה יצרו את זה?

שכלפי המעשר אין חילוק אם מונה ג' ואח"כ ד' או מונה ג' וד' ביחד, כי צריך שיהיה ברור על כל אחד ואחד אם הוא ג' או ד'. וטעם הדבר

הוא כי הקב"ה מכיר את נפש העשירים, ואם יאמרו לעשיר שיש לו מאה בהמות, תוריד עשר בהמות ותיתן מעשר בהמה, הוא ירגיש צער נורא ממש כתולש אבר מן החי, ואם יתן יקיים המצווה בלי שמחה, ואילו פנים יש למצווה כזאת. ורצה הקב"ה לזכות את ישראל שיקיימו את המצווה בשמחה ובטוב לבב ובעין יפה לכן ציווה להכניס את כל הבהמות לדיר, ולעשות פתח קטן אחד, וימנה בעל הבית א' ב' ג' ד', וכך יראה כמה בהמות יפות ושמנות יש לו, הנה עוד אחת ועוד אחת, וכולה שלי, אין לאף אחד חלק בה אלא השי"ת נתן אותה לי לבדי, וממילא כשיגיע לתשעה ספורים, יהיה לו יותר בקל לתת את העשירי קודש לה' בשמחה.

(מתוך גליון ממשקה ישראל' כי תבא ע"ט)

לו שהוא צריך סכום גדול לצרכי צדקה. העשיר הוציא מכיסו תיכף את כל הסכום ונתן לרבי בחפץ לב.

לאחר מכן שאל את הרבי, מה זאת ראה הרבי להתעניין בכל החפצים והרהיטים היקרים שיש לי בבית? אמר לו הרבי, פעמים שאני מבקש מאדם סכום הגון לצדקה, ותיכף מתעורר צמצום במוחו וחושב בדעתו שאין לו כלום, כך דרכו של יצר הרע שבקיום המצווה הוא נכנס להרגשה של צמצום. לכן רציתי לתת לך הרגשה בטוחה שאתה עשיר מופלג. שהרי שילמת כ"כ הרבה בשביל הציוורים והארונות, דיברנו בשעה אחרונה על סכומים גדולים מאוד, רציתי שבשעת ההתרמה יהיו כל האוצרות חקוקים על לבך ותוכל לתת כראוי לעשיר מופלג כזה, בנדבת לב.

ואמר רבי מרדכי דב שלמד עצה זאת מדברי חז"ל (בכורות דף נח) באופן של מצוות מעשר בהמה, שבתחילה מכניס כל הבהמות לדיר, ועושה פתח צר שיצאו רק אחד אחד, והמניין הוא דאורייתא לספור א' ב' ג' וגו', ובעשירי סוקרו בסיקרא ואומר שזהו מעשר.

ולא מספיק אם יודע בעצמו כמה בהמות יש לו, וייקח מעשר מהן. ולא עוד אלא שאם יצאו שניים מפתח הדיר, לא יצא ידי חובה, אע"פ

הגה"ח רבי מנשה רייזמאו שליט"א: מספרים על רבי מרדכי דב מהוריינסטייפל זיע"א, היה עמוד הצדקה בדורו, היה מחלק הון רב לצרכי צדקה. פעם אחת היה צריך סכום גדול לצרכי צדקה והלך לבקר אצל עשיר גדול בקייב, בביתו היו רהיטים יקרים עד מאוד למעלה מכל השערה, והיו הקירות מקושטים בציוורים יקרים ונפלאים.

בעל הבית לקח את הרבי לטייל בארמונו והראה לו כל הרהיטים היקרים והציוורים ושאר הדמיונות, והרבי עשה עצמו כרציני ושאל אותו בכל רהיט, מאיזה סוג עץ בנו את הארון הזה? ובאיזו מדינה יצרו את זה? ובכל ציור שאל מה שם הצייר, וכמה עלה הציור הזה. וכך התעניין בכל חפץ וחפץ. וכן בכל כלי הכסף, כל גביע וכל בקבוק היכן ייצרו וכמה זה עלה וכו'.

בעל הבית שמח שלראשונה הוא מצא רבי שמתעניין בענייני עולם הזה כמוהו ממש, והשתעשע איתו בכל חפץ וחפץ. והדבר היה לפלא בעיניו, כי רבי מרדכי דב היה ידוע למתמיד באופן נעלה ביותר, אמרו עליו שעסק בתורה עשרים שעות במעת לעת, אפי' באמצע קריאת הקוויטלאך היה עוסק בתוה"ק.

לאחר הטיול הארוך בארמונו של העשיר, שאל את הרבי, מה ראה רבי לבקר בבית. ואז סיפר

רבי משה! איזו זכות יש לנו, שלושים שנה אנחנו בונים יחד את הישיבה!

אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֶנִי עִמָּךְ (כב, כד)

פירש רש"י: "את העני עמך - הוי מסתכל בעצמך כאלו אתה העני".

כשהרב מפוניבז' זצ"ל הקים את הישיבה, הוא העסיק הרבה אנשים גלמודים, ניצולי שואה, בכל

מיני עבודות בישיבה. זה עבד במטבח, זה בנגרות וכיוצא בזה. בצורה הזאת הוא נתן להם פרנסה והעמיד אותם על הרגליים. הם עבדו באווירה תורנית, וכך שיקם אותם הן מבחינה גשמית והן מבחינה רוחנית.

ביניהם היה יהודי בשם רבי משה וייטראק, שהגיע מהמחנות ובעֶבְרָו עסק בנגרות. הרב אמר לו: "אתה תעבוד בישיבה בנגרות. יש בלי עין הרע אלף סטנדרים, הבלאי גדול, וצריכים לתקן פה ולתקן שם. כל ענייני הנגרות של הישיבה עליך".

יום אחד הוא רואה אותו שוכב על הרצפה ומתקן ספסל. הלה התאמץ לקדוח חור מלמטה. הפוניבז'ער רב התכופף עד הרצפה, ליטף אותו בגב ואמר לו: "רבי משה! איזו זכות יש לנו, שלושים שנה אנחנו בונים יחד את הישיבה!"

מאותו יום ואילך, רבי משה עצר כל אברך שעבר לידו, ואמר לו: "אתה יודע שהרב מפוניבז' אמר לי ששלושים שנה אנחנו בונים יחד את הישיבה?"

איזו הרגשה טובה הרב מפוניבז' נתן לו. הוא היה בטוח שהוא והרב בונים יחד. שניהם שווים.

וזהו שכתב רש"י: "הוי מסתכל בעצמך כאלו אתה העני" - אל תסתכל על העני מלמעלה למטה. תשתדל להיכנס לתוך הנעליים שלו, לחיות אותו, לחוש את התחושות וההרגשות שלו.

הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל היה משתדל ללכת לכל אירוע שהזמינו אותו. גם אם המזמינים היו ילדים, שהיו מזמינים אותו לסיימים, הוא היה מגיע. הוא יכול היה ללכת לעשרה אירועים בכל ערב. באחד השתתף יותר זמן ובשני פחות, לא משנה, העיקר שהגיע והתייחס לכל מזמין.

הגאון רבי אברהם פאם זצ"ל, ראש ישיבת תורה ודעת, היה מקפיד מאד ללכת לכל שמחה שהזמינו אותו. כל ערב היה משתתף בכמה אירועים. מישוהו שאל אותו: אתה ראש ישיבה, צריך להכין שיעורים! אמר: "בשבילי מידי לילה יש כמה אירועים, אבל אצל החתן זה רק פעם בחיים!"

זה נקרא להיכנס ל"את העני עמך" - להרגיש מה הוא מרגיש. לחיות את החתן ולהרגיש שזה אירוע חד פעמי. הוא לא חי עכשיו את האבלות האישית שלו, גם לא את הצורך האישי שלו להכין שיעור. הוא לא חי עכשיו את העובדה שיש לו ללכת הערב לכמה חתונות. הוא חי עכשיו את החתונה של החתן הספציפי הזה ומרגיש כאילו היא חתונה של עצמו. חתונה כזאת יש רק אחת.

התורה מצווה אותנו שיהיה לנו לב מרגיש. לב שמרגיש היכן השני נמצא ולחיות אותו. את העני עמך.

(הגאון רבי יעקב שיש שליט"א - מתוך 'נאה דורש')

הוא מנסה להתווכח עם השוטר, ולבקש ממנו שלא יתן לו את הדו"ח

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: האמונה הפשוטה והברורה ביותר היא שכל מה שנעשה תחת השמים התגלגל ברצונו יתברך, והכל-הכל לטובה. וגם אם לא רואים את הטובה באופן מידי, עלינו להאמין שהקב"ה מרחם עלינו יותר מכל מרחם, ולכן כל מה שהוא עושה איתנו - לטובה הוא עושה

שמעתי מגיסי מרן הגר"ח קניבסקי (שליט"א) מעשה מופלא שאירע לאברך שאביו גר בעיר רחוקה בצפון הארץ, ומדי פעם הוא נוסע לבקר ולקיים מצות כיבוד אב. פעם עלתה לו הנסיעה במאמצים רבים, והנה כשהגיע לרחוב בו מתגורר האבא, החנה את רכבו במקום אסור, וקיבל דו"ח של כמה מאות שקלים.

הוא מנסה להתווכח עם השוטר, ולבקש ממנו שלא יתן לו את הדו"ח, אבל כמובן שכל דברי-השכנועים הללו לא פעלו על השוטר ולא כלום.

האברך הרגיש בליבו אכזבה ומרירות; הוא הולך לקיים מצות כיבוד אב, ועושה זאת במסירות רבה, ומתוך השקעת מאמצים, ולבסוף הוא מקבל דו"ח יקר שכזה.. נכנס האברך למרן הגר"ח, וסיפר לו את הסיפור. תאמין באמונה שלימה שהכל לטובה, ובוודאי גם הדו"ח שקיבלת יהיה לטובה, אמר מרן.

ה'לטובה' הזה התקיים בתוך זמן קצר מאד. אחד משכניו של אברך זה, היה מעליל עליו הרבה עלילות-שואו, והתלונן נגדו במשטרה שהוא מכה אותו ופורץ לביתו וכו', דברים שלא היו ולא נבראו. גם הפעם, כאשר חזר מהביקור אצל אביו, התלונן נגדו האיש בגין 'פריצה' שביצע לכאורה לביתו. הפעם החליטו השוטרים לעוצרו ולהביאו בפני שופט.

משהובא לדיון בבית המשפט, והוצגה נגדו התביעה בגין הפריצה, טען האברך 'באותה שעה שהוא טוען שפרצתי לביתו, הייתי בעיר רחוקה בצפון הארץ'.

משביקש השופט שביא ראייה לדבריו, הוציא האברך את הדו"ח שקיבל בגין החניה האסורה, והצביע על השעה שבה נכתב הדו"ח, שהיא-היא השעה שבה טוען האיש שפרצתי לביתו...

השופט מעיין בדו"ח, אבל ממשיך להקשות, אולי רק מכוונתך היתה בעיר הצפונית, והיא היתה נוהגת בידי אדם אחר; מי אומר שגם אתה-עצמך היית שם, באותה שעה?

'אני יכול להביא את השוטר שכתב לי את הדו"ח, שיעיד שניסיתי לשכנעו שלא יתן לי את הדו"ח', טען האברך. השוטר אכן הגיע, והעיד לטובת האברך. השופט ראה עם מי יש לו עסק, וכתב בפסק-הדין שכל התביעות שיגיש האיש ההוא גם בעתיד נגד האברך, תידחנה על הסף. בנוסף לכך, הטיל עליו קנס של 50,000 שקלים.

'אם הייתי צריך לשכור את שירותיו של עורך דין שיגן עלי מפני טענותיו של המעליל, הייתי צריך לשלם הרבה-הרבה יותר מאשר הדו"ח שהוכיח את צדקתי; השי"ת הוכיח לי שהכל-הכל לטובה, ומאות השקלים ששילמתי הצילוני מידי של האיש-הרע הזה, והכל בגלל מצות כיבוד אב שקיימתי במסירות', אמר האברך.

(מתוך מצוות בשמחה)

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָ

בתו של החפץ חיים, סבלה פעם מאבני מרה, כשהגיע שבת ואביה ראה שאינה אוכלת מהחמין, שאל אותה לפשר הדבר. אמרה: "הלא ידוע לך שאני סובלת מאבני מרה". אמר לה החפץ חיים זצ"ל: "אכלי, מאכלי שבת אינם מזיקים"

הרב י. ארלנגר על כוחה של השבת לרפואה שלימה

יִרְפָּא יִרְפָּא (כא יט)

השבת עצמה מסוגלת לרפואה

כתב המהרש"א ב"חידושי אגדות" על דברי חז"ל "שבת היא מלזעוק", וביאר "דלא התיירו לזעוק בשבת על חולה" וכו', שהגם שאנו מנועים מלזעוק ביום השבת, הלא אין צורך בזה, שהרי השבת עצמה מסוגלת לרפואה ועל ידה תבוא רפואה לחולה.

זאת ועוד שהרי אם נזעק אז לבקש רפואה, ישתמע מזה כאילו אנו מכחישים ח"ו בסגולת המרפא של השבת.

*שורש הרפואה נעשה בשבת קודש על-ידי יחודי העולמות העליונים ורמזו נפלא יש ב"תפארת שלמה" מראדומסק ז"ע (ד"ה א"י רק שבתו) שמפרש רמז הפסוק: "רק שבתו יתן ורפא ירפא", על פי המבואר בגמרא (שבת יב.). "הנכנס לבקר את החולה, אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא". ומבואר כי שמירת שבת היא סגולה לרפואה. וז"ל: "יאמר על-פי מה שנאמר בפירוש המשנה במסכת שבת "כל האוכלין אוכל אדם לרפואה בשבת". פירוש, מכל המאכלים שהאדם אוכל בשבת, יכול להשיג רפואה, כי שורש הרפואה נעשה בשבת קודש על-ידי יחודי העולמות העליונים בכוונת האכילה כידוע ליודעי חן, לכן שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא. וזה גם כן הרמז "רק שבתו יתן", על-ידי קדושת אכילת השבת, "ורפא ירפא".

הרפואה שבאה בימות השבוע, שורשה בשבת

וכתב הגאון רבי ליבל אייגר מלובלין, בספרו "אמרי אמת" פרשת שמות שאם אין האדם רואה שהוא משיג רפואה בשבת, היינו משום שאין הדבר נעשה מיד, אלא אז נעשה השורש, וכשיראה לאחר מכן

שנתרפא, יידע ששורש הרפואה היה בשבת קודש. ודומה הדבר לכל מה שנעשה לאדם במשך השנה, שבוודאי שורשו בראש השנה. אף כאן הרפואה שבאה בימות השבוע, שורשה בשבת.

וסיפר הגאון רבי אפרים אשרי זצ"ל, שהיה שם בשעת מעשה והיה לך עד ראייה: בתו של החפץ חיים, מרת פייגל ע"ה, סבלה פעם מאבני מרה, שמאכל ה"חמין", מזיק מאוד לאלו הסובלים ממחלה זו. כשהגיע שבת בבוקר ואביה ראה שאינה אוכלת מהחמין, שאל אותה לפשר הדבר. אמרה: "אבא! הלא ידוע לך שאני סובלת מאבני מרה". אמר לה אביה החפץ חיים זצ"ל: "פייגל! אכלי, אכלי, מאכלי שבת אינם מזיקים".

וכידוע בזה שגדולי הדורות היו אומרים כי כשהשבת תפסיק מלזעוק על חילולה, אז תבוא כמו כן רפואה לאלו המקבלים עליה לשמרה. וכשהיו באים לפני ה"חפץ חיים" זצ"ל לבקש ברכתו לרפואה שלמה, היה אומר: יש לכם לבדוק את עצמכם מה עם השבת שלכם, שכן אדם שהשבת שלו שלמה איתו לא צריך שיארע לו מקרה רע.

המקרים הרעים נמצאים אצל אלו שהם מכעיסים את השבת ועוד היה אומר ה"חפץ חיים", כשהיו באים אליו אנשים בצרתם לבקש ברכתו: וכי הברכות נמצאות באמתחתי?! הלא השבת היא מקור הברכה! ולכן אם תקבלו עליכם להיזהר בכבוד כהלכתה, רק אז אהיה מועיל גם אני בברכתי, אולם אם לא תסתדרו עם השבת - מה יועילו ברכותי אחר שצורך הברכות מונח אצל השבת!?

ובאמת, סיפורים רבים היו מרבים שבאו לבקש ברכה מה"חפץ חיים" ונתן ברכתו רק בתנאי שיזהר המתברך בשמירת שבת ביותר, וכשנתקיים התנאי נתקיימה ברכתו. וגם לאלו שטענו לו: רבי, והלא שומרים שבת אנחנו! - השיב ה"חפץ חיים": קבלו עליכם להקדים את כניסת השבת מבעוד היום גדול ותוושעו, ובכך ראו רבים ישועות ונפלאות.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה